Georgi

DIMITROV

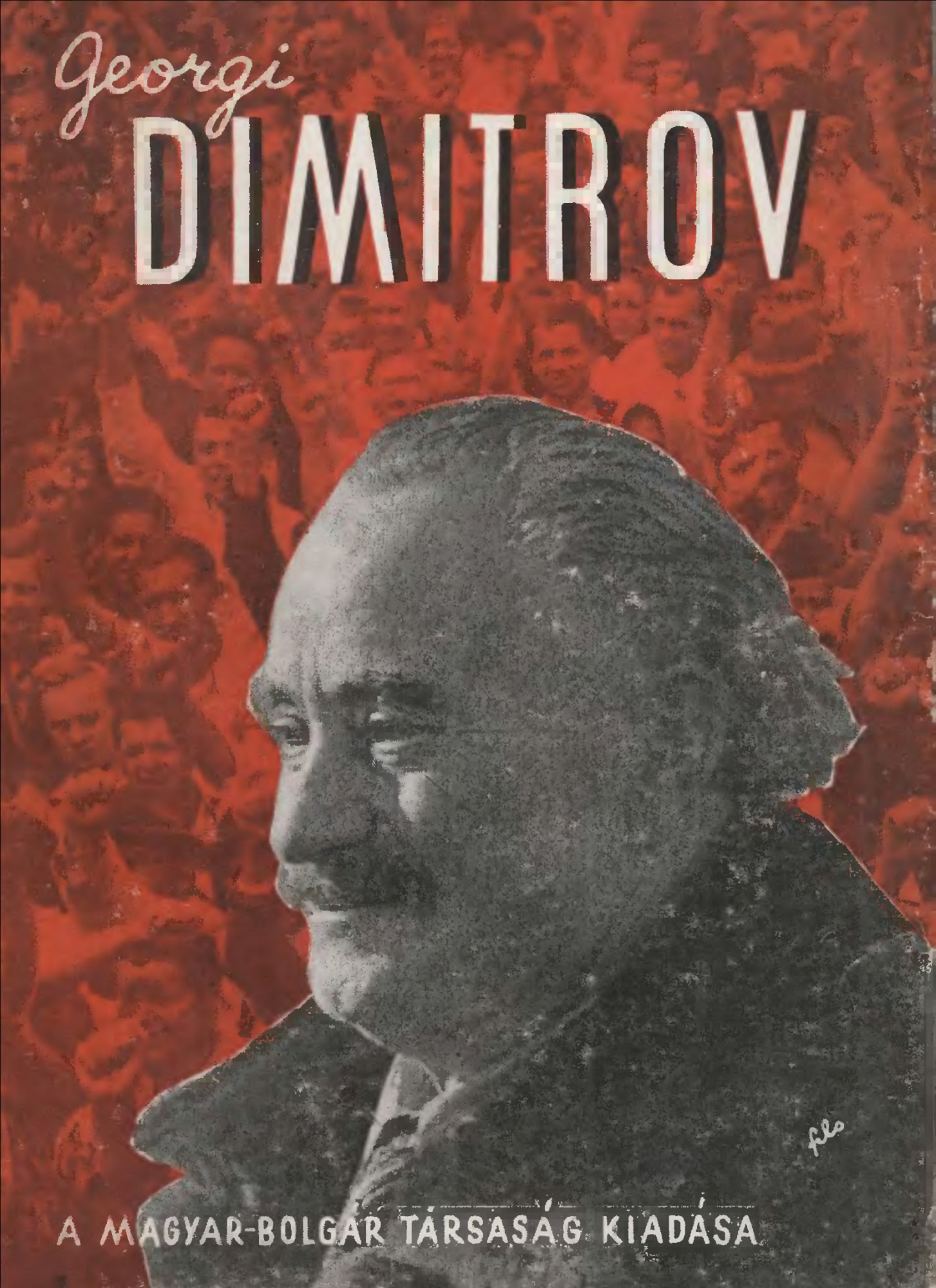

A MAGYAR-BOLGÁR TÁRSASÁG KIADÁSA

GEORGI DIMITROV

GEORGI DIMITROV

FORRÁSMUNKÁK ALAPJÁN
ÍRTA ÉS ÖSSZEÁLLÍTOTTA:

DR DIMITROV-SZOKODI DÁNIEL

KOSSA ISTVÁN
ELŐSZAVÁVAL

A MAGYAR-BOLGÁR TÁRSASÁG
KIADÁSA

A kiadásért felelős: dr. Dimitrov-Szokodi Dániel.

490276 — Athenaeum, Budapest. Felelős: Gorszky Tivadar igazgató.

Ma, december 16-án mult 15 éve annak, hogy Hitler fasiszta bírósága előtt a bolgár nép nagy fia elmondotta történelmi jelentőségű védőbeszédét. Védőbeszéd? Vádbeszéd hangzott el 15 évvel ezelőtt, vádbeszéd, mely napnál fényesebben leplezte le a fasizmus aljasságait, az imperialisták népellenes gazságait, programmbeszéd, mely az egész világ dolgozóinak szemét felnyította és felrázta őket arra a harcra, mely a Földkerekség minden szabadságszerető népét hivatott felszabadítani az elnyomás alól.

A náci bíróság megsemmisült az igazság nyomasztó vádjaival szemben és tehetetlen dühében erőszakkal fojtotta a szót a vádlottból lett vádlóba, de ő a nyakán csimpaszkodó pribékek terhe alól is fennen hirdette: »a kommunizmus győzni fog . . .«

És a kommunizmus diadalmasan halad a győzelem útján. Egyre nagyobb tömegek csatlakoznak azok alá a zászlók alá, melyeknek egyikét Georgi Dimitrov emelte magasra, a bolgár nép és az egész haladó világ dicsőségére, megmutatva, hogy egy kicsiny nép fia is mily naggyá lehet, ha az igazság eszméi vezetik és minden lépését népe iránti és az egész világ elnyomott dolgozói iránt érzett szeretete vezeti.

Georgi Dimitrov a marxi-lenini ideológia neveltje. Kora ifjúságától kezdve élharcosa a munkásmozgalomnak és ma bölcsességével és kemény harcokban szerzett tapasztalataival vezetője és építője az új Bulgáriának, mely felszabadulva az imperialisták járma alól, az ő vezetésével halad a gazdasági

fejlődés, a kulturális felemelkedés útján, a szocializmus útján.

Georgi Dimitrov csodálatos bátorságát és hősies harcát az elnyomott magyar munkásosztály is lelkesedéssel figyelte. A véres terror ideje alatt az ő példájából merítettünk erőt a további küzdelemhez, melyet a Horthy-pribékek és a magyar fasizmus ellen folytattunk.

Georgi Dimitrov rövid életrajzának kiadásával — a Lipcsei-per 15. évfordulója alkalmából — emlékezünk azokról a küzdelmekről, melyeket a bolgár nép e hős fia folytatott a világ dolgozóinak szabadságáért és a fasizmus letöréséért.

Georgi Dimitrov élete, hősi kiállása a legragyogóbb példa arra, hogy milyen hűséggel és önfeláldozóan kell küzdenünk népünk, a munkásosztály érdekében, a népelnyomók ellen.

A Magyar-Bolgár Társaság e kiadványával hézagpótló munkát végzett és remélem, hogy e mű megjelenésével nagymértékben hozzá fogunk járulni a magyar-bolgár barátság elmélyítéséhez.

Budapest, 1948 december 16-án.

KOSSA ISTVÁN
a Magyar-Bolgár Társaság elnöke

A BOLGÁR MUNKÁSMOZGALOM ÉLHARCOSA

Georgi Dimitrov 1882 június 18-án született a Radomir város közelében fekvő Kovacsevci faluban. Édesapja, aki földművesből lett ipari munkássá, haladó gondolkodású volt, és így természetesen magáévá tette gyermekei forradalmi nézetét, segítőtársuk lett a későbbi harcokban.

Dimitrov egész családja a bolgár munkásosztály, a bolgár nép felszabadításáért harcolt. Ebben a harcban elsőnek a család legidősebb fia, Konstantin vesztette életét. Konstantin, aki a nyomdász szakszervezet titkára volt, 1913-ban a balkáni háborúban esett el. Georgi Dimitrov másik fivére, Nikola 1905-ben résztvett az oroszországi földalatti munkásmozgalomban, s 1908-ban a cári rendőrség egy odesszai nyomdában — ahol illegális nyomtatványokat készítettek — letartóztatta. Életfogytiglani szibériai börtönre ítélték, s ott halt meg 1917-ben, a nagy szocialista forradalom kitörése előtt. Harmadik fivére, Tódor, az 1923-as szeptemberi felkelés után két évig illegalitásban dolgozott, 1925-ben letartóztatták és bírói ítélet nélkül kivégezték.

Fivéreihez méltó legkisebb húguk, Elena is, aki 1925-ben a fasiszta rendőrség üldözése elől a Szovjetunióba szökött. Ő volt az, aki 1933-ban, a lipcsei per napjaiban édesanyjával, Paraszkeva-val egy párisi tömegtüntetés élén felszólította a világ dolgozóit, hogy álljanak a lipcsei börtön lakója, Georgi Dimitrov mellé. S ő volt az, aki bátyja megmentésére a náci fenevadak fővárosába, Berlinbe utazott.

Georgi Dimitrov édesanyja fiai után 1944-ben egyik unokáját, Ljubcso Brambarov, partizán csoportvezetőt is elvesztette. Hosszú harcok után a bolgár fasiszták gyilkolták meg.

Ime, ilyen a Dimitrov-család, a bolgár nép nagy fiának családja.

*

Georgi Dimitrovnak már 12 éves korában el kell hagynia a gimnázium padjait, hogy családján segíteni tudjon. Nyomdász lesz, ami fokozza a könyv iránti szeretetét. A harcos bolgár ifjúság abban az időben a törökök elleni szabadságharc és az orosz munkásosztály cárizmus elleni küzdelmeinek szellemében nevelkedik. Georgi Dimitrov első forradalmi nevelője Dimitar Blagoevnak »A mi apostolaink« című könyve és Hriszto Botevről, a bolgár nép legnagyobb költőjéről és szabadságharcosáról írott műve volt. Korán megismerkedik az orosz irodalommal. Közvetlenül a lipcsei per után írott visszaemlékezésében megemlíti, hogy milyen nagy hatással volt rá Csernisevszkij »Mit csináljunk« című regénye. Mint írja, e regény hősei bátorságukkal, az eszméért folytatott kitartó küzdelmükkel magukkal ragadták és utat mutattak neki.

A 15 éves Dimitrov már aktív tagja a szófiai nyomdász szakszervezetnek. Első cikke 1897-ben, a »Nyomdai Munkás« című ujságban jelent meg, melyben a nyomdák egészségügyi viszonyainak megjavítását követeli. Egy jellemző és sokat emlegetett eset ifjúkorából: ő volt az egyetlen a nyomdában, aki Radoszlavovnak, a hírhedt reakciós miniszternek kézírását olvasni tudta, s a jóformán még gyermek Dimitrov megtagadta Radoszlavov cikkének kiszedését, mert a reakciós politikus 1898 május 1-ének megünneplése ellen uszított. Évekkel később, amikor Radoszlavov a nemzetgyűlésben találkozott Dimitrovval, így kiáltott rá :

— Régóta ismerlek ! Te már kölyökkorodban is ilyen vakmerő voltál, amikor javítgattad cikkeimet . . .

Georgi Dimitrovot 18 éves korában a nyomdász szakszervezet titkárává választották. 20 éves korában lépett

be a szociáldemokrata pártba. Nem sokkal később kezdődött el az a folyamat, amely a bolgár szociáldemokrata pártot jobb- (siroki) és balszárnyra (tesznyáci) szakította. Dimitrov azonnal a Blagoev által vezetett baloldalhoz csatlakozott. A párt kettészakadása után ő lett a baloldali szervezet szófiai titkára. 1903-tól tagja ennek a baloldali pártnak, amely később kommunista párttá alakult, ma pedig a »Bolgár Munkás (kommunista) Párt« nevet viseli. Dimitrov 1909 óta tagja a párt központi vezetőségének.

A bolgár baloldali szocialisták tanítómesterei az orosz bolsevikok voltak. Lenintől, Sztálintól tanultak, de hosszú idő kellett ahhoz, míg megértették önálló feladatukat. Georgi Dimitrov volt az első, aki megvilágította azt az utat, melyen a bolgár kommunistáknak haladniuk kell.

*

Dimitrov szervezőképességére rögtön felfigyelt a bolgár szakszervezeti mozgalom s annak vezetője, Georgi Kirkov, aki a párt egyik megalakítója, legjobb szervezője és publicistája volt. Kirkov mellett a fiatal Dimitrov gyorsan fejlődött és 1909-ben a bolgár szakszervezeti mozgalom élére került.

Az 1905-ös forradalom — az orosz munkásosztály hatalmas megmozdulása — nagy hatással volt a bolgár munkásságra is, s az orosz példát követve, ők is kezdeményezőleg léptek fel. Ennek első megnyilvánulásai a rohamosan terjedő sztrájkhullámok voltak, mint pl. a perniki bányászok harmincnyolc napig tartó sztrájkja 1906-ban. 1908-ban a szliveni textilmunkások léptek sztrájkba, majd 1909-ben a koszteneci gyufagyár munkásai sztrájkoltak három hónapig. 1910-ben Plovdivban a dohánygyári munkások és Plakalnicában a rézbányászok indítottak általános sztrájkot. Ez utóbbi sztrájkok élén Dimitrov állt, aki már akkor kitűnt mint a dolgozó tömegek szervezője és vezetője.

Georgi Dimitrov nemcsak a dolgozók érdekeiért folyó harcok szervezője, hanem természetesen a bolgár munkás-

osztály ideológiai útmutatója is volt. 1911-ben, a balkán háború kitörése előtti esztendőben »Legyünk készen« című cikkében a következőket írta : »A munkásosztálynak össze kell fogni és küzdeni kell a balkáni népek közötti békéért.« Ez a cikke — a balkáni háború küszöbén — a nemzetközi munkásmozgalom egysége melletti kiállás volt. Ezt bizonyítja az is, hogy a lipcsei per alkalmával a svéd szakszervezetek közzétették azokat a Dimitrov aláírásával ellátott leveleket, melyek 300.000 sztrájkoló svéd munkás számára küldendő bolgár szakszervezeti segítségről tanuskodnak.

1912-ben Georgi Dimitrov felszólítja a bolgár munkásokat: siessenek az Angliában sztrájkoló bányászok segítségére. S ugyanabban az évben, szintén az ő kezdeményezésére, a bolgár szakszervezetek kapcsolatot létesítenek a svájci és spanyol szakszervezetekkel.

Igy folyt le — nagy körvonalakban vázolva csak — Georgi Dimitrov munkásmozgalmi harcának első tíz esztendeje, melynek minden percét a bolgár munkásosztály megszervezésére fordította, de ugyanakkor a reformizmus és az opportunizmus ellen is felvette a küzdelmet.

Harminc éves volt, amikor 1913-ban nemzetgyűlési képviselővé választották. Ő volt a bolgár Nemzetgyűlés legfiatalabb tagja és az akkori Délkelet-Európa első munkásképviselője. Időközben a szófiai városháza tanácsosa lesz. A Nemzetgyűlésben a bolgár munkások társadalombiztosítását követeli, küzd a női- és gyermekmunka kizsákmányolása ellen. Támadja a kormányt a munkanélküliség miatt s azért a közömbösségért, mellyel a munkanélküliek sorsával szemben viselkedik. Leleplezi a kormánytisztviselők korrupt, bűnös magatartását s nemzetgyűlési vizsgálóbizottság kiküldését követeli, hogy megállapítsák : kik felelősek az 1913—1915-ös nemzeti katasztrófáért. Ezzel egyidejűleg a városházán is folytatja a harcot, követeli a szófiai munkanélküli tömegek ellátását, a lakásínség megszüntetését.

1915-ben, az első imperialista világháborúban Bulgária Németországhoz csatlakozik. Az ország áruló vezetői — élükön Ferdinánd cárral — azzal is tetőzik bűnüket, hogy Oroszország elleni háborúba kényszerítik a testvéri bolgár népet. A baloldali szocialisták töretlenül és következetesen küzdenek az imperialista háborúba való részvétel ellen; a mozgósítás ellen kiáltvánnyal tiltakoznak. A kormánynak, a tömeg erejét látva, nincs bátorsága leszámolni a baloldali szocialisták nemzetgyűlési csoportjával, de arra hamarosan módot talál, hogy a baloldali szocialisták vezetőjét, Georgi Dimitrovot bebörtönözze. Ürügynek minden jó, az is, hogy Dimitrov megvédelmezett egy sebesült katonát, akit egy magasrangú katonatiszt a vasúti fülkéből kidobott. Igy emelik Dimitrov ellen azt a vádat, hogy fegyelmezetlenséget szít a katonák között. Ez jogcím volt arra, hogy Dimitrovot másfél évre bebörtönözzék. A 17-es októberi forradalom hatása alatt meginduló tömegmozgalom szabadítja ki sok más politikai fogollyal együtt.

Alighogy kiszabadul a börtönből, újból letartóztatják a periniki bányászok tüntetésekor elhangzott beszéde miatt. Ez a hír pánikszerűen terjed el Szófia munkásnegyedeiben, a dolgozók utolsó pillanatban szabadítják ki a rendőrök kezéből. Mikor Pernikből Szófiába kísérik, leszállítják a vonatról.

*

1919-ben a bolgár baloldali szocialisták pártja elhatározta a Kommunista Párt megalakítását. Az újonnan megalakult bolgár kommunista párt Dimitrovot, Kolarovot és Kabakesievet küldi ki a Komintern második kongresszusára. A delegátusok csónakon igyekeztek a Fekete-tengeren át a Szovjetunióba, de átkelés közben vihar miatt kénytelenek voltak román parton kikötni. Georgi Dimitrovot és Kolarovot a román rendőrség letartóztatja. A bolgár és román munkások határtalan felháborodásának hatására a bolgár kommunista delegátusokat szabadlábra helyezik. A kon-

gresszuson azonban már nem vehettek részt. Csak 1920-ban sikerült Georgi Dimitrovnak kijutni a Szovjetunióba, ahol résztvett a Kommintern harmadik kongresszusán.

Ekkor első ízben találkozott Leninnel, aki két órán keresztül kérdezgette őt Bulgária helyzetéről. Dimitrov részletesen tájékoztatta a bolgár nép életéről és arról a harcról, melyet a munkásosztály és a parasztság elnyomói és kizsákmányolói ellen folytat, beszámolt a bolgár forradalmi szellem erősödéséről. Lenin ezt válaszolta: »Az én tanácsom az, hogy ne éssetek oktalan túlzásokba.« Minden kérdést megfontolva, felhívja Dimitrov figyelmét arra, hogy a reakció még igen erős, s a kommunisták számára sokszor válhat még súlyossá a helyzet.

Ugyanebben az időben ült össze a szovjet szakszervezetek kongresszusa. Itt mutatta be Lenin Dimitrovot Sztálinnak. Dimitrovot a Leninnel és Sztálinnal való találkozás felejthetetlen élménye egész életén keresztül kíséri aki Lenin és Sztálin egyik leghűségesebb tanítványává vált.

Lenin előrelátó figyelmeztetése nem volt hiábavaló. 1923-ban a bolgár fasizmus elindul véres, népellenes útjára és minden erejével arra tör, hogy meghiúsítsa a bolgár dolgozók két legnagyobb pártjának, a Kommunista Pártnak és az Agrár Pártnak együttműködését. Kihasználva a két párt hibáit, tévedéseit, sikerült megakadályozni azok egységes fellépését. Ennek következtében 1923 június 9-én a cári trón körül tömörült reakció katonai puccsal átveszi a hatalmat. Sztambolijszki alkotmányos kormányát megdöntik, őt meggyilkolják. A fasizmusnak véres, kegyetlen korszaka kezdődik. Három hónappal később a munkások és parasztok kísérletet tesznek, hogy megdöntsék a fasiszta diktatúrát, de a fasiszta reakció felhasználva a munkások és parasztok közötti ellentétet, meghiúsítja a felkelést. Georgi Dimitrov sokezer harcossal lépésről-lépésre vonul vissza a jugoszláv határhoz.

Új szakasz kezdődik Dimitrov életében: a politikai száműzetés korszaka. Dimitrov erélyes fellépése megakadá-

Dimitrov 1903-ban mint az elnyomott bolgár munkásság szervezője.

lyozta, hogy a jugoszláv hatóságok a bolgár szabadságharcosokat kiadják a véreb̈gző Cankov rendőrségének. Ezután a bolgár emigráció egységesítésén dolgozik, hatásos cikkekkel — különböző országok sajtójain keresztül — támadja a bolgár fasizmust, küzd a jugoszláv gyüjtotáborokban és a bolgár börtönökben szenvedő szabadságharcosok megmentéséért.

*

Georgi Dimitrov főleg Bécsben és Berlinben dolgozik, a bolgár szabadságharcosból a fasisztaellenes nemzetközi küzdelem egyik szervezője lesz, és mint a nemzetközi munkásmozgalom egyik vezetőtényezője resztvesz különböző nemzetközi kongresszusokon. Igy válik ismertté Dimitrov Európában és az Óceánon túl a nemzetközi munkásmozgalomban, mint bátor és önfeláldozó szervező és mint tehetséges publicista. 1929-ben egyik jelentésében a következőket mondja :

»A fasizmus elleni harcot össze kell kötni a háborúellenes harccal. E harc sikeres végrehajtásához szükséges megszervezni és megerősíteni a munkások, parasztok, elnyomott nemzetek és népi kisebbségek forradalmi frontját.«

A hazafelé vezető út a fejére kimondott halálos ítélettel elzárult Dimitrov előtt. Két ízben ítélték halalra a bolgár fasiszták; először az 1923-as szeptemberi felkelés után, majd 1926-ban, a Kommunista Párt vezetősége ellen szervezett provokációs per alkalmával.

Dimitrov, életének e szakában többször kénytelen lakhelyét, nevét, sőt külsejét is megváltoztatni. Mindig és mindenhol figyelemmel kíséri a világeseményeket, neveli, képezi önmagát és dolgozik a párt érdekében, hogy megvalósítsa a lenini-sztalini ideológiát. Sokat ír és szerkeszt, figyeli a fasizmus kialakulását a különböző országokban, keresi köztük az összefüggést és igyekszik megtalálni az ebből kivezető utat. Georgi Dimitrov mindig és mindenhol az emberi igazságért, népéért és a világ népeinek boldogulásáért küzdő bátor harcos marad.

A LIPCSEI PER HŐSE

Németországban 1933 január 30-án a reakciós német burzsoázia átadta a hatalmat Hitlernek. A német imperializmus lázasan dolgozik az új háború tervein. Hitlerék úgy határoztak, hogy első lépésként, a kommunista veszély elleni harc leple alatt hadjáratot indítanak a dolgozók és azok demokratikus intézményei ellen. Erre a célra ürügyet kellett találni egy kommunistaellenes rágalomhadjárat számára.

1933 február 27-én kigyulladt a Reichstag épülete. A tűz színhelyére érkező Hitler nyomban kijelentette a külföldi újságírók előtt: »Ez Isten keze, most agyonütjük a kommunistákat . . .«

Még azon az éjszakán megszületett a náci jelentés arról, hogy a kommunisták felgyujtották a Reichstag épületét. A német rendőrség a lángoló Reichstagban egyetlen embert tartóztatott le, Van der Lubbe nevű hollandot, akit azonnal ki is kiáltottak kommunistának.

A Reichstag felgyujtása után két héttel, március 9-én, három bolgárt fogatott le a náci rendőrség: Georgi Dimitrovot, Popovot és Tanevet. Rajtuk kívül letartóztatták még Torglert, a német Reichstag kommunista parlamenti csoportjának volt elnökét. Igy került a fasiszta bíróság elé, mint a Reichstag állítólagos felgyujtója három bolgár, egy holland és egy német.

A világ dolgozói és haladószellemű társadalma azonnal felfigyelt a Reichstag felgyujtása körüli náci gazságra.

Megérezte, hogy ez csak provokáció a fasiszták részéről, mellyel leplezni kívánják a német dolgozók elleni valódi szándékukat; ezért figyelték különös éberséggel a per egész menetét. A fasizmus táborán belüli ellentétek lehetővé tették a betekintést a titokzatos gyujtogatás kulisszái mögé. Kiderült, hogy az egyetlen földalatti út, melyen a Reichstaghoz észrevétlenül lehetett eljutni, Göring — az akkori Reichstag elnöke — lakásához vezetett. Londonban egy haladószellemű társaság kiadásában »Barna könyv« jelenik meg, melyben a Reichstag igazi felgyujtóit: Hitler és Göring bandáját leleplezik.

Ezekről a részletekről sem Dimitrov, sem a többi vádlott nem tudhatott. A külvilágtól elzárva, megbilincselve várták a tárgyalás napját. Miután megszervezték a rendőrkémekből és fasiszta gonosztevőkből álló »tanuk« csoportját, a fasiszta vérbírák megkezdték a tárgyalást. A német fasiszták ettől a pertől hatalmas kommunistaellenes provokációt reméltek, ezért a világ minden részének sajtótudósítóját szívesen látták.

Georgi Dimitrov magatartása és fellépése már az első napon megdöbbentette a náci bírákat. Sorra cáfolta a vádiratban foglalt hazugságokat. »Igaz, hogy bolsevik vagyok, proletárforradalmár, — mondotta a tárgyaláson — igaz az is, hogy a bolgár kommunista párt központi bizottságának tagja vagyok, de éppen ezért nem vagyok sem terrorista kalandor, sem gyujtogató. Én valóban lelkes híve és tisztelője vagyok a Szovjetúnió kommunista pártjának, mert ez a párt vezeti a világ legnagyobb országát, a földkerekség egyhatodát, mert ez az ország Sztálinnal az élén, hősiesen és eredményesen építi a szocializmust.«

Dimitrov a vádlottak padján ült, de már első napon vádlóvá vált. Nem védekezik. Vádlottból bírává lesz. Leleplezi a kommunistaellenes provokációt. Vádolja a náci börtönök barbár bánásmódját és vádolja az ügyészt is: — hamisítással. Biztos abban, hogy szavai eljutnak a világ összes dolgozói-

hoz, ezért megvádolja a fasiszta bolgár kormányt is harminc-ezer szabadságharcos, munkás, paraszt, haladó értelmiségi legyilkolásáért.

A világ dolgozói büszke csodálattal figyelik ezt a harcot, melyet Georgi Dimitrov kommunista öntudattal és felkészültséggel folytat a fasiszta bírák, ügyészek és tanuk hada ellen.

Csodálják őt a világ legjobb jogászai, akik ugyan nem lehettek jelen a tárgyaláson, de feszült figyelemmel kísérték a sajtón keresztül a lipcsei per lefolyását. Georgi Dimitrov egymásután semmisíti meg az ellene felsorakoztatott és betanított »tanukat«. A leggyakorlottabb és legravaszabb rendőrkémek is elnémultak kérdéseinek pergőtüzében, össze-vissza dadogtak, elfelejtve betanult szerepüket.

Georgi Dimitrov halálos biztonsággal állja a harcot, pillanatok alatt keresztüllát minden úgynevezett tanuvallomáson. A bíróság elnöke tiltakozni próbál Dimitrov leleplező megjegyzései ellen, mire ő a következőket mondja :

»Én a dolgokat nevükön nevezem. Ez a szokásom. Persze a vád nehéz helyzetben van, ha a tanuk többsége elmebajos és gonosztevő.«

Bár a fasiszták több ízben próbálják közben megzavarni Dimitrov kihallgatását ; de őt nem lehet mondanivalójában megzavarni. Sőt következetes logikájával ügyesen rávilágít a fasiszták hamis vádjának legapróbb részleteire és ezzel világossá teszi a Reichstag felgyujtásának igazi okát.

»A fasiszta vezetők látva, hogy a per ellenük fordult, Dimitrov nagyszerű logikája elől hátrálva, — hogy saját bűnösségüket leplezzék — a Reichstag felgyujtását most már egyedül Van der Lubbéra fogják. Dimitrov észreveszi a bíróság ravaszkodását és gyorsan közbevág :

»Hogyan lehet az, hogy Van der Lubbe, aki Neukölnben egy fabódét sem volt képes felgyujtani, most egyszerre fel tudta gyujtani a Reichstag hatalmas épületét?«

A bíróság elnöke tehetetlen dühében Dimitrovra kiált : »Ki itt az elnök ? Én, vagy ön ?«

De Dimitrov szakadatlanul támad és újabb kényes kérdést intéz fasiszta bíráihoz :

»Nem földalatti folyosón mentek a gyujtogatók a Reichstag felé ?«

A bíróság elnöke ekkor már elveszti önuralmát : »Ezt a kérdést nem fogjuk tárgyalni !«

A fasiszták teljesen megzavarodtak a per ilyen alakulása miatt, s hogy menteni próbálják a helyzetet, úgy határoztak, tanunak hívják Göringet. Az ő tanuvallomásától várták azt, amit nem kaphattak a betanított rendőrkémektől.

Göring hatalmas rendőrkísérettel jelent meg a bíróságon. A hallgatóság felállva, fasiszta köszöntéssel fogadta. A per napjaiban egy fotóriport járta be a világot, Hertfeld fotóriportja, amely Dimitrov nagyságát és a tanunak megidézett Göring törpeségét jelképezi. Dimitrov hamarosan elintézte a fölényeskedő Göringet, aki tehetetlen dühében végül is ocsmány szavakat kiáltozott a per nagy vádlottja felé. Az elnök megzavarodva, tettetett udvariassággal fordult Dimitrovhoz : »Látja, kommunista propagandájával felizgatta a tanu urat és gorombaságra kényszerítette . . .«

Erre Dimitrov röviden így válaszolt : »Én meg vagyok elégedve a miniszterelnök úr válaszával . . .«

A megszégyenített Göring nem tudott magán uralkodni. Parancsot ad a rendőröknek, hogy vezessék ki a vádlottat. Ez volt az első eset a bíróság történetében, amikor a tanu intézkedésére jártak el a vádlott ellen.

Dimitrov, mikor kivezették, csak ennyit kiáltott Göring felé :

»A miniszterelnök úr, úgy látszik, fél a kérdéseimtől !«

Göring már csak rikácsolni tudott :

»Én nem félek Öntől ! Vigyázzon, kezembe kerül még a bíróságon kívül is !«

Másnap a nácik propagandaminisztere, Goebbels tesz tanuvallomást. Őt vonultatták fel, gondolván, hogy »elméleti tudása« kiköszörülheti a csorbát. Dimitrov azonban a nácik elméleti tudósát is fölényesen elintézi. Goebbels, mintegy önmagát buzdítva, mondogatta Dimitrov felé : »Ön nem fog engem türelmemből kihozni . . .« De hiábavaló volt minden erőfeszítése, Dimitrov igazságának, elszántságának, fölényes tudásának pörölycsapásai alatt Goebbels érvei is megsemmisültek.

A nagy pert, elejétől végig, a vádlott Dimitrov irányította és fegyverré kovácsolta a fasizmus ellen. A többi vádlott a formális jogi védekezésre támaszkodott, vagy éppen a bíróság követeléseihez igazodott. Emiatt Dimitrov a bíróság előtt, mint elhagyott óriás, egyedül állt a fasiszta gonoszsággal szemben, de a tárgyalóterem falain túl, a világ valamennyi országában a dolgozók milliói álltak mögötte. Dimitrov viselkedése a lipcsei tárgyaláson bátorságot öntött azokba is, akik megzavarodva, reményüket vesztve figyelték a fasizmus akkori térhódítását.

Dimitrov úgy viselkedett, ahogyan azt Lenin tanította. A bíróság által kinevezett ügyvéd védelmét visszautasította, sőt amikor Torgler ügyvédje, Sack még védőbeszédében is rágalmazott, Dimitrov a következő szavakkal szakította félbe :

»Inkább ítéljen halálra egy náci bíróság, semhogy felmentsen olyan védőbeszéd jóvoltából, mint amilyent Sack mondott Torgler érdekében.«

December 16-án került a sor Dimitrov »vádlott végszavára«. Ez a végszó összefoglalása és tetőpontja volt annak a harcnak, melyet Dimitrov a pör folyamán a fasizmus ellen vívott. Jogászi módra, tények alapján leplezte le Dimitrov a provokációs fasiszta vádat s ugyanakkor mintaszerűen védelmezte és fejtette ki a Kommunista Internacionálé politikáját, azt a politikát, mely a dolgozók minden erejét a fasizmus elleni harcra akarta egyesíteni.

Beszéde közben idézte a nagy német költő, Goethe versét:

Idejében légy okos.
A boldogság mérlegének
Serpenyője ritkán áll meg;
Neked is vagy emelkedned,
Vagy esned kell, meg nem állhatsz,
Harcot nyerned s uralkodnod
Vagy veszítned és szolgálnod,
Szenvedés vagy diadal vár.
Üllő léssz vagy kalapács.

Az elnök szinte pillanatonként igyekezett elnémítani Dimitrovot, számtalanszor félbeszakította, de ő történelmi jelentőségűvé vált beszédét a következő szavakkal fejezte be:

»Eljön az az idő, mikor ezeket az indítványokat kamatostul keresztül fogják vinni. Ami a Reichstag épület felgyujtásának tisztázását és az igazi gyujtogatók megállapítását illeti — ez természetesen az eljövendő proletárdiktatúra népbíróságának dolga lesz.

A XVII. században Galileo Galilei, a fizika megalapítója szigorú inkvizíciós törvényszék előtt állt, ahol rá, mint eretnekre, halálos ítélet várt. Ő akkor mély meggyőződéssel és eltökéltséggel kiáltotta:

»És mégis mozog a föld!« S ez a tudományos tétel később az egész emberiség közkincsévé vált.«

Az elnök éles szavakkal félbeszakítja Dimitrovot, felál, veszi az iratokat és menni készül.

Dimitrov tovább beszél: »Mi, kommunisták, ma nem kevésbbé eltökélten, mint az öreg Gallilei, mondhatjuk:

És mégis mozog a föld! A történelem kereke előre mozog — Szovjet-Európa felé, a Szovjetköztársaságok Világszövetsége felé!

S ezt a kereket, amelyet a proletariátus forgat a Kommunista Internacionálé vezetése alatt, semmiféle irtó rendszabállyal, börtönbüntetéssel, halálbüntetéssel mozgásában

feltartóztatni nem lehet. Ez a kerék forog és forogni fog a kommunizmus végső győzelméig?«

A rendőrök megragadják Dimitrovot és erőszakkal leültetik a vádlottak padjára. A bíróság tanácskozásra vonul vissza abban a kérdésben, hogy szabad-e Dimitrovnak tovább beszélnie, majd ismét megjelenik és kihirdeti, hogy Dimitrovtól végleg megvonták a szót.

A »Pravda« így számolt be erről a beszédről:

»Dimitrov beszéde kétségkívül kimagasló helyet foglal el annak a harcnak a történetében, melyet a világproletariátus az uralkodó osztály alávalóságai és gaztettei ellen folytat. Nemcsak védbeszéd ez a világszerte »híressé« lett provokatőrök ellen, de szenvedélyes harci felhívás is... A bíróság tárgyalóteremében állva, Dimitrov magasra emelte a Kommunista Internacionálé zászlóját egész Németország fölött, egész Európa fölött, az egész világ fölött...«

A lipcsei per így vált óriási jelentőségűvé a fasizmus elleni küzdelemben. Itt érte az első jelentős csapás a német fasizmust. Dimitrov a vádlottak padján ülve már akkor bebizonyította, hogy a német fasiszták nem legyőzhetetlenek.

Ez a tárgyalás az egész világ előtt rávilágított az emberiséget fenyegető nagy veszedelemre, azokra az elvetemült, minden aljasságra kész eszközökre, amelyek a szabadságszerető népeket fenyegetik. Ugyanakkor a lipcsei per az egész világ előtt világossá tette a kommunista eszmék megmásíthatatlan igazságát, s elindította az antifasiszta világfront kialakításának munkáját. A földkerekség minden részén — nemcsak a kommunisták — haladószellemű emberek, munkások, parasztok, értelmiségiek százezrei tüntettek Dimitrov mellett.

A per végül is megmutatta, milyen naggyá nőhetnek az úgynevezett kis népek fiai, ha azok a munkásmozgalom, a marxi-lenini ideológia neveltjei, ha mindennél többre értékelik népük szabadságát és függetlenségét. A világ minden részén érezték a lipcsei per jelentőségét és tisztában voltak

A lipcsei per hőse.

annak későbbi kihatásával is. Csupán az akkori bolgár kormány, a Musanov-féle népellenes rendszer maradt közömbös Georgi Dimitrov sorsa iránt, csak ők nem akartak tudomást szerezni a lipcsei perről, s annak hőséről.

*

Göringék bírósága végül is kénytelen volt felmenteni Dimitrovot és a többi vádlottat, csupán Van der Lubbet ítélték halálra. Az ítélet után a Szovjetúnió fellépésére szabadlábra helyezték Dimitrovot.

Február 27-én reggel közölték a börtönhatóságok Dimitrovval az utasítást, hogy csomagolja össze a holmiját. Kivitték a repülőtérre. Ott közölték vele, hogy kiutasították a Szovjetúnióba. A kiutasítás egész menete nagy sietségben és titokban folyt le. A fasiszták féltek, hogy Dimitrov elutazása, ha a tömegek arról tudomást szereznek, nagy fasisztaellenes tüntetést vált ki.

Február 27-én külön repülőgéppel vitték el Dimitrovot Berlinből. Aznap este érkezett meg Moszkvába, ahol nagy örömmel fogadták a Kommunista Internacionálé képviselői és a munkások küldöttségei, akik csak az utolsó percben értesültek megérkezéséről.

*

Az első beszélgetést az ujságírókkal Moszkvába érkezése estéjén folytatta. A rákövetkező napokban több intervjut adott, cikkeket írt és beszédeket tartott a lipcsei pörről.

Közöljük Dimitrovnak néhány, ebből az időből való nyilatkozatát, amely a pörrel közvetlen összefüggésben áll:

»Az első, amiről beszélnünk kell, kimondhatatlan hálánk a nemzetközi proletariátus iránt, az összes országok dolgozóinak legszélesebb rétegei iránt, a becsületes intellektuelek iránt, akik kiszabadulásunkért harcoltak. És forró köszönetünk mindenekelőtt a Szovjetúnió munkásainak és kolhózparasztjainak.

Teljes meggyőződéssel jelenthetem ki: ha nem ment volna végbe a közvéleménynek az a bámulatraméltó mozgósítása védelmünkre, ma nem lennénk abban a helyzetben, hogy Önökkel beszélgessünk. A német fasizmus mindent megtett, hogy erkölcsileg és fizikailag megsemmisítsen bennünket.

A nagyszerű kampányról, melyet szabadulásunk érdekében az egész világon folytattak, sajnos csak nagyon későn értesültünk. Csak most, néhány órával ideérkezésünk után folytatott beszélgetésből értesülünk sok mindenről abból, ami ez alatt az idő alatt körülöttünk végbement. Szilárd meggyőződésem, hogy ez a kampány nemcsak minket mentett meg, de ennek köszönhetjük azt is, hogy a német fasizmus provokációja, mely sokezer proletár megsemmisítését célozta, meghiúsult. Ez a kampány megfosztotta a fasisztákat annak lehetőségétől, hogy a németországi forradalmi proletariátus vezető kádereinek kiirtására újabb provokációt kezdjenek.«

Dimitrov következő nyilatkozatát egy francia újságírónak egy Moszkva melletti szanatóriumban adta, ahol a lipcsei per után kezelték.

Arra a kérdésre, hogyan bántak vele a náci börtönben, ezt válaszolta: »A bolgár börtönökben meglehetős brutálisan bánnak a foglyokkal, de ezt a bánásmódot hasonlítani sem lehet ahhoz, amit a német börtönökben kellett elviselnem.«

»Mikor mi a távolból visszafojtott lélekzettel követtük az Önök perének menetét, sok egymásnak ellentmondo híresztelés jutott el hozzánk.«

És Dimitrov az ő egyenletes nyugodt hangján beszélni kezd:

»Abban az időpontban tartóztattak le bennünket, mikor a munkások és a kommunista mozgalom elleni nemzetiszocialista kampány tetőfokát érte el. A berlini rendőrfőnökség fogháza tele volt politikai foglyokkal, kommunistákkal és más aktív harcosokkal. 1933 március 9-étől 28-áig éjjelenként a folyosókról és az udvarból órákhosszat szörnyű

szitkozódásokat, botütéseket és szivettépő jajkiáltásokat hallottam. Mindkét alkalommal, amikor orvoshoz vezettek, a vérfoltos ruhájú foglyok egész sorát láttam bekötözött fejjel és kézzel, tágranyílt szemekkel, tátongó sebekkel. Az elszenvedett kínzások nyomai voltak ezek.«

És hogy bántak Önnel?

»A berlini rendőrség fogházában rendkívül szűk zárkám volt. Éppen, hogy a priccs elfért benne. Ha megfordultam rajtá, attól kellett tartanom, hogy beleütközöm a falba. Minden pénzemet, ami nálam volt, elvették.«

»De amikor szabadlábra helyezték, akkor visszaadták a pénzt?«

»Nem. Sem a pénzemet, sem 2000 márka értékű könyvtáramat, sem egyéb dolgaimat, amiket lefoglaltak, nem adták vissza.«

»Milyen volt a táplálkozás?«

»Egy »kávé«-nak elkeresztelt folyadék, természetesen cukor nélkül és egy darab kenyér. Egyébként babot, borsót, vagy daralevest adtak. Az első napokban még sétára sem engedtek. Csak később engedték meg, hogy egy negyedórát az udvaron sétáljak. Valahányszor csak a legcsekélyebb kérdésben is a felügyelőhöz fordultam, mindannyiszor durva választ kaptam. Egy alkalommal, mikor az antropométriai laboratóriumba vezettek, egyik tisztviselő, aki a birodalmi gyűlés épületének felgyujtása ügyében a nyomozást vezette, jelenlétemben fennhangon ezt mondta az engem kísérő rendőrtisztviselőnek : »Bulgáriából sikerült ennek az alaknak elmenekülnie a kivégzés elől, bár halálra ítélték, itt nálunk azonban biztosan felakasztják.«

»És milyen volt a helyzet a moabiti börtönbe való átszállítása után?«

»Ott a legsúlyosabb bűntettesek számára rendelt zárkák egyikébe helyeztek, melynek ablakán hármas rács, ajtaján hármas zár volt s a padlója cementből volt. Ruháimat el vették és csíkos rabruhába öltöztettek. Április 3-án vette

kezdetét a bírói előzetes vizsgálat, akkor a vizsgálóbíró rendeletére kézibéklyót vertek rám. Arra vonatkozólag, hogy ez miért történt, felvilágosítást nem adtak. Augusztus 31-ig éjjel-nappal megszakítás nélkül meg voltam láncolva. Csak az étkezés idejére és lefekvés előtt, a vetkőzés idejére távolították el a bilincset.«

»Miféle kézibéklyó volt az?«

»Egy felül lakattal összetartott acéllemez volt, melyet az egymásrafektetett csuklók köré zártak. Teljesen a béklyót rámverő börtönőr személyétől függött, hogy a béklyó erősebben vagy gyengébben vágott-e bele a csuklómba. Különösen éjjelenként ez a béklyó olyan erősen nyomott, hogy a kezeim elzsibbadtak. El sem tudja képzelni, hogy ez mit jelent az ember idegrendszere és egészségi állapota számára. Ez a béklyó, mely éjjel-nappal állandóan dörzsöli az ember csuklóját, rosszabb, mint a középkori inkvizíció minden kínja.«

»Szokás Németországban a foglyokat megbilincselni?«

»Egyáltalán nem. Később megtudtam, hogy megbilincselésnek csak a következő esetekben van helye: szökési kísérlet esetén, öngyilkossági kísérlet esetén, börtöntisztviselőkkel vagy foglyokkal szemben alkalmazott tettlegesség esetén. Nálam ezen esetek egyike sem forgott fenn. Ennek ellenére minden tiltakozásom eredménytelen maradt. A továbbiak során megtudtam, hogy a halálraítélteket kivégzés előtt néha megbilincselik. Követeltem, hogy legalább ne kezeljenek rosszabbul, mint a halálraítélteket. A vizsgálóbíró válasza így hangzott: A megbilincselésre vonatkozó intézkedés nem változtatható meg.

Augusztusban kézbesítették a vádiratot. Készülnöm kellett a védelemre, írnom kellett. Követeltem, hogy védelmem előkészítése érdekében legalább napi két órára vegyék le rólam a vasat. Ismét ugyanaztaz elutasító választ kaptam. Megbilincselt kézzel kellett írnom, ami gyakran hihetetlen fájdalmakkal járt. Még ma is idegfájdalmaim vannak, különösen a jobb kezemben.«

»És augusztus 31-én miért határozták el magukat a béklyó eltávolítására?«

»Ez egy Romain Rollandhoz írt levelemmel kapcsolatban történt. Ebben a levélben köszönetet mondtam neki ártatlanságom mellett való bátor fellépéséért. Erről az államügyésznek Romain Rollandhoz intézett válaszából nyertem tudomást. Ebben a levélben mellesleg megjegyeztem, hogy kezem öt hónapja meg van bilincselve. Ez a levél a lipcsei törvényszék elnökéhez, dr. Büngerhez került. Egy héttel később közölték velem, hogy a levelet csak az esetben továbbítják, ha a bilincsről szóló mondatot a következőképpen változtatom meg: »A kézibéklyótól, mely öt hónapon át éjjel-nappal gyötört s melyet a mai napon a birodalmi törvényszék határozata alapján eltávolítottak.« A törvényszék tényleg kiadta ezt az intézkedést.«

»Megengedték Önnek, hogy látogatókat fogadjon?«

»Sem látogatókat, sem csomagokat nem engedélyeztek. Lakásadónőmet, aki gyümölcsöt és cigarettát küldött, letartóztatták. Az élelmiszereket, amiket anyám Bulgáriából küldött, az alatt az ürügy alatt tartották vissza, hogy külföldről érkező élelmiszerek nem engedélyezhetők. Német nyelvtant akartam beszerezni, azt is megtagadták. A vizsgálóbíró valószínűleg azon a véleményen volt, hogy német nyelvtudásom bárminemű tökéletesítése hátrányos lenne az államügyészre. Leveleket, melyek védelmem szempontjából fontosak voltak, szintén visszatartottak.«

»És a többi börtönökben szintén ilyen szigorú volt a rendszer?«

»Életem egyik legrettenetesebb emléke a müncheni börtönben töltött idő. Az úton, mikor odavittek, a fasiszta börtönőrök nem elégedtek meg a kézibéklyóval. Lábaimat a padhoz láncolták. A vizsgálóbíró külön rendelkezése értelmében a müncheni börtönben különösen szigorúan kellett velem bánniok. Ott azonban kézibéklyó nem volt, ez tudniillik ott sohasem volt szokásban. Alkalmaztak hát ehelyett

egy egyszerű láncot, mely a csuklóimat még ezerszerte fájdalmasabban fűzte össze, mint a moabiti börtön bilincsei. Ez a rögtönzött bilincs az egész börtönben szenzációt keltett. Sok kilométeres körzetből eljöttek az összes börtöntisztviselők és börtönőrök, valamint számtalan SA-és SS-osztagos és valamennyien nyomorúságos zárkámba tódultak, hogy ezt a bilincset megtekintsék. Alig hittek a szemüknek. Ezt az intézkedést Vogt vizsgálóbíró rendelte el, akit különösen szeretnék pellengére állítani.«

»A felmentés után azonban remélhetőleg jobb bánásmódban részesült?«

Dimitrov mosolygott ezen a naiv kérdésemen.

»Mekkora tévedés! A rossz bánásmód éppen a felmentés után érte el a legmagasabb fokát. Ön elfelejti, hogy a berlini Gestapo börtönébe szállítottak át bennünket. Ez a börtön Göring közvetlen ellenőrzése alatt állt. Egy katakombaszerű, sötét és nedves, cementpadlójú helyiségben tartottak bennünket fogva. Ez a helyiség azelőtt a porosz Szépművészeti Akadémia pincéje volt.«

»És hova költözött át a porosz Szépművészeti Akadémia?« — kérdeztem én csodálkozva.

»A Szépművészeti Akadémia kénytelen volt meghúzni magát valami apró kis házacskában, az Akadémia épületében pedig nagyarányú börtönt rendeztek be. Ez különben a rezsim egész nagyszerűségére jellemző. Emlékezzék vissza: a nemzetiszocialisták az egyetem előtti téren könyveket égettek el, Goethének szemére vetették, hogy szabadkőműves volt.«

»Bántalmazták-e önt, testileg, ütlegelték-e?«

»Inkább ütlegeltek volna« — felelte Dimitrov. — »Gumibotütés okozta fájdalom hamar elmúlik, a lassú inkvizició azonban, a megbilincselés nap-nap utáni kínja sokkal jobban fölemészti az ember erejét. Az, amit nekem a német börtönben el kellett viselnem — tökéletesített inkvizició, raffinált barbarizmus.«

»Milyen volt személyes viszonya a börtönőrökhöz, alsóbbrangú tisztviselőkhöz stb?«

»Kevés kivétellel, valamennyien igen korrektül, igen emberségesen viselkedtek velem szemben. A rendőrtisztviselőknél, sőt még egyes SA- és SS-osztagoknál is, együttérzéssel és szimpátiával találkoztam. Akik ellen panaszom van, azok a magasabb fórumok. A magasrangú rendőrségi és bírósági tisztviselők, mint például Vogt vizsgálóbíró. A német nép jó nép. Álljunk csak meg. Ezzel kapcsolatban eszembe jut börtönéletemnek egy derűs epizódja. Ingeket adtam mosásba. Nyolc nappal később olyan ragyogó tisztára mosva és olyan gondosan kivasalva kaptam vissza azokat, hogy alig ismertem rájuk. Tudja, én életem nagyrészét mint egyedülálló ember töltöttem. Nem szoktam meg az ilyen gondoskodást. Ki moshatta ki ilyen szeretettel a fehérneműmet? A dolog nagyon egyszerű magyarázatot nyert. A mosodai számlán alul, alig észrevehetően ez a két szó volt olvasható: »Rote Front!«

»Most, mikor itt a szovjet földön élve, nincs többé mitől félnie, kérem, mondja meg az igazi véleményét a birodalmi gyűlés épületének felgyujtásáról.«

»Hát van aki még kételkedhetik abban, hogy ez a gyujtogatás nem volt egyéb, mint politikai provokáció? Ki gyujtotta fel a birodalmi gyűlés épületét? Kinek volt érdekében, hogy ez az épület leégjen? Kinek volt érdeke ez a dolog — a nemzetiszocialistákon kívül? Azok mellett a módszerek mellett, melyekkel a vizsgálatot és a bírósági tárgyalást vezették, az igazi bűnösöket természetesen lehetetlen volt felderíteni. Erre a kérdésre majd a német nép eljövendő forradalmi törvényszéke fogja megadni a feleletet.«

»És mi a véleménye van der Lubberól?«

»Van der Lubbe szilárd meggyőződésem szerint csak beszámíthatatlan eszköz volt a nemzetiszocialista provokátorok kezében. Ő maga sem tudta, hogy hová viszik, hogy ki számára és ki érdekében végzi a munkáját.«

»Elmebeteg volt?«

»Legalább is politikailag tébolyodott« — felelte Dimitrov.

»Egyes lapok abbeli gyanujuknak adtak kifejezést, hogy narkotikus mérgeket adtak be neki . . .«

»Ez nagyon lehetséges. Van der Lubbe volt közülünk, foglyok közül az egyetlen, akinek gyakran külön készített ételeket hoztak. Nekünk többieknek például egy közös tányéron adták be kenyérszeleteinket és mindegyikünk maga választotta ki a maga darabját. Van der Lubbe ellenben papírba csomagolva kapta meg a magáét s a papírra rá volt írva : »van der Lubbe«. Ilyen körülmények között lehetséges, hogy ételébe narkotikus mérgeket kevertek. Mindenesetre gyakran úgy ült ott a tárgyaláson, mint akinek az agya nem működik. A reflexek kimaradtak nála. Az orra állandóan nedves volt. Az őt őrző rendőrnek kellett az orrát törölgetni, mint valami kisgyereknek. Egyszer van der Lubbe kijelentette az elnöknek, hogy »hangokat hall«.

»Mi az ön véleménye, ő gyujtotta fel a birodalmi gyűlés épületét?«

»Látom, hogy Ön is még a hivatalos verzió szemüvegén át nézi az esetet. A dolog azonban úgy áll, hogy a birodalmi gyűlés épületében két tűz volt. Egyik a birodalmi gyűlés éttermében ütött ki. Ez kis tűz, »játék-tűz« volt. Teljesen ártatlan tűz, melyben legfeljebb csak az asztalkendők égtek el az asztalokon. Ezt nyilván van der Lubbe gyujtotta. Hogy miért, azt igazából ő maga se tudta. Az igazi tűz azonban, mely a birodalmi gyűlés épületét elpusztította, az ülésteremben ütött ki. Ez egy módszeresen megszervezett, komoly tűz volt, melyhez olyan eszközökre és olyan előkészületekre volt szükség, amelyek van der Lubbe gyerekjátékával egyáltalán nem hasonlíthatók össze.«

»Mik voltak az Ön nézetei szerint az indítóokok?«

»A nemzetiszocialistáknak a birodalmi gyűlés épületének felgyujtására öt indítóokuk volt: Először is el kellett terelni a tömegek figyelmét azokról a belső nehézségekről, melyek 1933

februárjában az úgynevezett »nemzeti front« soraiban szakadást idéztek elő ; végnélküli viták folytak a nemzetiszocialisták és a »Stahlhelm«, Hindenburg és Hugenberg között. Másodszor, nyomást akartak ezzel gyakorolni Hindenburgra és környezetére. A nemzetiszocialisták korlátlan urai akartak lenni a helyzetnek. A német-nemzetiekkel kötött koalíció akadályozta őket. Ők akarták egyedül a »haza megmentőinek« szerepét játszani. Kényszeríteni akarták Hindenburgot a február 28-i szükségrendeletek aláírására, melyek már régen elő voltak készítve, s melyek az igazi »nemzetiszocialista forradalmat« képviselték. Harmadszor : előjáték volt ez a tűz Göring és barátai tervének keresztülviteléhez. Göring már régen tervezte a német munkásszervezetek, a Németországi Kommunista Párt és a birodalomban működő összes antifasiszta erők szétzúzását. Negyedszer: a tűznek a külföld megtévesztését is kellett szolgálnia. Az európai civilizációnak a bolsevizmustól való megmentése volt az az ürügy, mely alatt a nemzetiszocialisták keresztülvihették a felfegyverkezést, mely nekik, mint militaristáknak szándékukban volt. Végül, ötödször : jól előkészített igazolása volt ez azoknak a terrorista intézkedéseknek, melyeket a nemzetiszocialisták minden ellen terveztek, ami Németországban még szabadelvű volt s a független szellem mindennemű megnyilatkozása ellen, még a tudomány, művészet és irodalom terén is.«

»És mi az Ön véleménye magáról a lipcsei pörről?«—kérdezősködtem én tovább állhatatosan és egyre szerénytelenebbül.

»A pör Göring részére a legnagyobb csalódás volt. A nemzetiszocialisták a pört, mint mindent, amit tesznek, rendszeresen megszervezték. A pör lefolytatása és a végeredmény azonban kisiklott a kezeik közül. A pörnek egyáltalán nem az volt a célja, hogy az igazságot napfényre hozza. Egyszerűen a fasiszta diktatúra elvét kellett volna megalapoznia, azt kellett volna bebizonyítania, hogy van der Lubbe a kommunisták sugalmazására cselekedett. A pörnek kellett volna lehetővé tennie azt, hogy az igazi gyujtogatók helyett a

kommunistákat ítéljék el és azonnal ki is végezzék őket. Ezért nem vették maguknak azt a fáradságot, sem az előzetes vizsgálat alatt, sem a főtárgyalás folyamán, hogy a bűncselekmény legfontosabb pontjait felderítsék. Például van der Lubbe a gyujtogatás előtti éjszakát Berlin Henningsdorf nevű külvárosának rendőrségi éjjeli menedékhelyén töltötte. Ott két más egyénnel volt együtt. Senki sem vette magának azt a fáradságot, hogy ezt a tényt kivizsgálja. Senki sem vette magának a fáradságot, hogy van der Lubbe két társa után kutasson.

Másik példa: ki vette észre elsőnek a tüzet? Nem a birodalmi gyűlés épületének állandó rendőrőrszeme, nem is az épület felügyelői, hanem egy ismeretlen polgár tette a Brandenburgi kapunál lévő rendőrőrszobát a tűzre figyelmessé. Ezt az ismeretlen polgárt soha nem keresték s neve a mai napig homályban maradt. Végül dr. Albrecht nemzetiszocialista képviselő tanuvallomása valóságos kigúnyolása a józan észnek. Dr. Albrecht a tűz keletkezésének pillanatában hagyta el a birodalmi gyűlés épületét, különböző dolgokkal a kabátja alatt. A nyomozás alatt dr. Albrecht ezt a tényt egy szóval sem említette. Az csak kihallgatása alkalmával jött napvilágra. Dr. Albrecht azt állította, hogy ő a tűz idején szaladt a birodalmi gyűlés épületébe, hogy a képviselői szekrényéből bizonyos családi írásokat és egy családfa-táblázatot kihozzon. Én a magam részéről meg vagyok győződve, hogy ő már a tűz kitörése előtt az épületben volt s hogy egészen mást rejtegetett. Ön különben, azt hiszem, egyet fog velem érteni abban, hogy ugyancsak különös és furcsa dolog, hogy valaki családi írásait képviselői szekrényében őrizze. A bíróság dr. Albrecht állítását minden ellenőrzés nélkül elfogadta. Mikor én a kihallgatás során dr. Albrechthez kérdéseket intéztem, a bíróság sietett azt mondani a tanunak, hogy: »Távozhat.« Van-e szükség még azt hangsúlyoznom, hogy a vád tanui különös véletlen folytán valamennyien a nemzetiszocialista

képviselők soraiból, a fasiszta szervezetek tagjai közül és a közönséges bűntettesek közül kerültek ki? Más tanuk kihallgatásától el kellett állni, mert maguk az orvosszakértők sem tartották őket beszámíthatóknak. Ez volt különben a pör legvidámabb része. Mindezen hamis tanuk segítségével, a nyilvánosság kizárásával folytatott gyorsított és homályos eljárás utján remélték a nemzetiszocialisták elérni azt, hogy minket halálra ítélnek s hogy a ránk mért csapás a kommunizmust fogja érni és igazolni fogja a munkásosztály, a szabadságszerető értelmiség és a zsidók elnyomását.«

»És mi akadályozta meg őket ebben?«

»Mindenekelőtt az egész világ közvéleményének felébredése, az a felháborodás, mely az egész földkerekségen minden tisztességes embert elfogott ennek a provokációnak és ennek az igazságtalan eljárásnak láttára. Azután a széles tömegek nyomása magában Németországban. A tömegek izgalma a pör folyamán még jobban fokozódott. Növelte ezt az izgalmat a kommunista párt illegális propagandája, ez a párt ugyanis semmiféle áldozattól sem riad vissza. Maguknak a német nemzetiszocialistáknak soraiban is voltak, akik nem hittek a hivatalos verzióban. Egyes »jóérzésű« polgárok is a mi oldalunkon voltak. Ezért üldözték és letartóztatták őket. A börtön udvarán séta közben találkoztam foglyokkal, akiket a birodalmi gyűlés épületének felgyujtásáról szóló röpiratok terjesztéséért vagy csupán olvasásáért tartóztattak le. Mások, akik tudták az igazat, nyom nélkül eltűntek. Igy például a német-nemzetiek parlamenti frakciójának elnökét, Oberfohrent, holtan találták a vasúti sineken. Göring és Goebbels kijelentették, hogy öngyilkos lett.«

»Hogy-hogy? Göring és Goebbels kitalálták, hogy a számukra kényelmetlen emberek öngyilkosak lettek?«

»Ne érezze magát sértve nemzeti büszkeségében! El kell ismerni, hogy olykor-olykor a németek is kitalálnak egyet-mást. Különben a zsarolásnak és erőszaknak ezeket a módszereit nem minden esetben koronázta siker. Igy pél-

dául összes arra irányuló kísérleteik, hogy a kommunista párt tagjaiból kínzások útján hamis tanuvallomásokat csikarjanak ki, a kommunisták párthűsége következtében hajótörést szenvedtek. A fasiszta hatóságok kényszerülve voltak, ha csak a külföld számára is, igazságszolgáltatásuknak némileg a pártatlanság színét kölcsönözni. A bíróságot még nem »gleichschaltolhatták« teljes mértékben úgy, mint a többi intézményeket.«

»Mindehhez járult végül még az a harc, melyet mi, kommunista vádlottak, magán a tárgyaláson folytattunk. Ilymódon a pör a fasiszták számára éppen az ellenkezőjét hozta, mint amit vártak tőle.«

»Meg voltak-e elégedve a védőkkel ?«

»Sok politikai pört kísértem figyelemmel, de sohasem láttam még, hogy védő olyan méltatlanul, olyan megvetésre méltóan, olyan vásári kikiáltó módjára viselkedett volna »védői« minőségében, mint ahogy azt Torgler védője, dr. Sack tette. Nem mint ügyvéd viselkedett, aki bizonyos fenntartásokkal, bizonyos feltételek mellett elvállalta egy ártatlanul megvádolt kommunista védelmét, hanem mint fasiszta politikus, aki a fasiszta körökben karriert akar csinálni. A Torgler képviseletében tartott »védőbeszédet« Göring rehabilitálására használta fel. Ez volt a védői munka terén a leghallatlanabb szabotázs, amit valaha megéltem. Nem tudtam nyugodtan ülni a helyemen. Rendkívül levert, hogy a tárgyalás folyamán nem engedték meg, hogy ezzel az ügyvéddel polemizáljak. Ezért mondtam a bíróság előtt tartott védőbeszédemben : »Inkább hagynám magam ártatlanul kivégezni, semhogy dr. Sack módszereivel védelmezzenek.«

Ebben a pillanatban egy őszhajú öreg nénike lépett be a szanatóriumi szobába. Egyenes testtartással jött felénk ez a 71 éves bolgár parasztasszony, Dimitrov anyja.

Kérdem tőle :

»Nagyon kétségbe volt esve a pör alatt?«

És ő így válaszol :

»Mikor láttam, hogy hogy viselkedik Georgi a bíróság előtt, azt mondottam magamban : »Most vége . . . Még őt is elveszik tőlem.« Nem értek németül, de a mozdulataiból megértettem, hogy fütyült a bírákra.«

Aztán feltettem neki egy kérdést, melyre egész más választ vártam, mint amit kaptam :

»Ön természetesen azt tanácsolta a fiának, hogy szelídebben beszéljen a lipcsei bírákkal?«

»Hogy gondolhat ilyet? Georgi maga tudja a legjobban, hogy mit kell tennie. Ha ő szídja a bírát, akkor az meg is érdemli. Amit Georgi tesz, az jól van. Ő csak a kötelességét teljesíti. Én csak nem fogom megakadályozni abban, hogy a kötelességét teljesítse.«

Mindezt olyan egyszerűen mondta, hogy egészen meg voltam lepetve.

Ismét fiához fordultam :

»És Ön nem csüggedt el a pör alatt?«

»Nem hittem benne, hogy halálra ítélnek, főleg, mikor láttam, hogy milyen fordulatot vett a pör. Azonban a német fasiszták részéről merénylettől tartottam. Meg voltam győződve arról, hogy a börtönben fogok meghalni. Ne felejtse el, hogy Göring a bíróság színe előtt kijelentette nekem : »Még ha itt felmentik is, mi megtaláljuk a módját, hogy a kezünkbe kapjuk.« Ezen a téren a fasisztáktól mindent el lehet várni, ilyen dolgokat mesterien tudnak megrendezni. Azok, akik a birodalmi gyűlés épületének felgyujtását megszervezték, ahhoz is értettek volna, hogy megszervezzenek egy sikertelen állítólagos merényletet valamelyik nemzetiszocialista vezér ellen, amelyet aztán, természetesen a kommunisták számlájára írtak volna. Azután jöhetett volna a színjáték második fele : a bosszút szomjazó tömeg engem a börtönben agyonvert volna. Esetleg öngyilkosságot követhettem volna el . . . Az egyetlen, amiben reménykedhettem, az volt, hogy a Szovjetúnió olyan erős nyomást gyakorol

a fasiszta hatóságokra, hogy a végén már nem találják érdekükben állónak, hogy engem megöljenek.«

»Szóval, ez azt jelenti, hogy Ön azért maradt életben, mert a fasisztáknak sem volt lehetőségük másképpen cselekedni ? . . .«

Dimitrov félbeszakított :

— Göring nemrég a következőket mondta egy szovjet újságírónak : »Meg akartam hívni Dimitrovot magamhoz vadászkastélyomba, hogy fölmentése után beszélgessek vele. De aztán letettem erről a szándékomról. Azt hihette volna, hogy tőrbe akarom csalni. Vagy mondjuk, megtörténhetet volna, hogy Dimitrov kiesett volna gépkocsimból s akkor mindenki azt mondta volna, hogy én gyilkoltam meg !«

Göring továbbá ezt mondta: »A Moszkvába való utazásról semmit sem szóltunk neki. El akartuk kerülni azt, hogy Moszkvában fejedelmi fogadtatást készítsenek számára.«

»Ňem hatotta meg Önt az a morális együttérzés, amit a pör folyamán Párizsból, Londonból, New-Yorkból tanusítottak Önnel szemben ? Én természetesen tudom, hogy Ön maga volt a legjobb védője saját magának, — közbeszólásaival, kérdéseivel, védőbeszédével.«

»A tárgyaláson folytatott harcom — jelentette ki Dimitrov — kevésbbé eredményes lett volna, ha nem lett volna az az együttérzés, az a morális támogatás, melyet magam körül éreztem. Valahányszor a teremből való eltávolítás után újra beengedtek a tárgyalásra, de különösen Göring és Goebbels kihallgatása alatt, tudtam, hogy a közvélemény az én oldalamon van. A bíróság elnöke, Bünger, egyszer ezt kiáltotta oda nekem : »Külföldön már az a vélemény, hogy nem én vezetem a tárgyalást, hanem maga.« Akkor megéreztem, hogy az egész földkerekség, az emberek milliói kísérik figyelemmel ezt a pört és tették magukévá ügyemet. Ez adott nekem erőt arra, hogy forradalmi kötelességemet a fasiszta bíróság előtt mindvégig teljesítsem. A tudomány, az igazságszolgáltatás, az irodalom és a művészet legkiválóbb kép-

viselői Franciaországban, Angliában, Amerikában és mindenütt, még ha nincs is a kommunizmushoz semmi közük, kifejezést adtak velem való együttérzésüknek. Nemcsak a velünk egygondolkozásúak álltak mögöttünk, de a világ minden tisztességes és becsületes embere is. Még jobban meggyőződtem erről most, hogy átnéztem a nemzetiszocialista újságokat. Tíz hónap alatt nem tudtak szerezni egyetlen olyan nyilatkozatot sem, amely a vád részére kedvező és a mi számunkra kedvezőtlen lett volna. Egyetlen nyilatkozatot sem valamely ismert személyiségtől vagy nagyobb szervezettől, sőt még az olasz vagy magyar fasiszta köröktől sem, ami pedig Németország számára nagyon kívánatos lett volna. A nemzetiszocialista kormány morálisan el volt szigetelve. Ez a legfontosabb momentum az egész lipcsei pörben.«

»Még egy kérdés, amely valamennyi közt a legszerénytelenebb s talán a legkellemetlenebb, de legjobban képet ad az emberekről. Tudom, hogy Ön egyenes és őszinte ember, ezért nem mulaszthatom el ezt a kérdést : Mi a véleménye az ellenségeiről? Ön ismeri a német vezetőembereket, mondja meg, mi a véleményük róluk ?«

»Az a véleményem, hogy magánéletüknek nincs döntő befolyása a német politikára. Az, hogy egyikük-másikuk életpályája meglehetősen különös, az, hogy egyikük-másikuk egyszer már az őrültek házában volt, hogy egyikük vagy másikuk testileg degenerált vagy morfiummal mérgezi magát — mindez nem szolgálhat kielégítő magyarázatul egy rezsim számára. Goebbels, Göring és a többi nemzetiszocialista után ítélve, akiket én a tárgyalás alatt láttam s akik többé-kevésbbé kimagasló állásokat foglalnak el, a nemzetiszocialista vezérek, véleményem szerint, skrupulusokat nem ismerő, brutális, militarista csoport, mely a német burzsoázia és a német junkerek legszélsőségesebb, legrablóbb, legagresszívebb és legkíméletlenebb felső rétegének képviselőiből áll. Nem tartom őket sem különösen okosaknak, sem különösen előrelátóknak. Ők csak végrehajtó szervek. Az ország igazi urai nem ők.

Mögöttük ott rejtőzködnek az igazi urak — az ágyúkirályok, a nehézipar parancsolói, a Kruppok, Thyssenek stb. De, mint gazdáik akaratának végrehajtói, elmennének egész a végletekig. Nem riadnak vissza sem a saját országukon belüli vérontástól, sem a külvilág elleni háborútól.

A bírósági tárgyaláson ellenségeim közt ketten voltak ott a mai Németország legnagyobb »hősei« közül: Göring, kardjával és bárdjával és Goebbels a nagy szájával és választékos frizurájával. Göring brutális nyiltsággal beszélt, mint a reakció előharcosa. Ő legalább kísérletet tett arra, hogy számára kínos kérdéseimre egyenes feleletet adjon. Később, talán megértette, — de már túlkésőn — hogy feleletei a legjobb propagandát szolgáltatták a kommunizmus számára, melynek állítólagos megsemmisítésével kérkedett. Goebbels azzal a nyilatkozattal kezdte, hogy összes kérdéseimre válaszolni fog, egyetlenegy kivételével azonban valamennyi elől kibujt. Egyetlenegy világos feleletet sem adott. Goebbels — szélhámos és semmi egyéb. Az árja faj tisztaságának ez a főpapja alacsony, sötéthajú és satnyatestű — egyszóval: mintaszerű példánya az olyan embernek, akinek ereiben kevert vér folyik. Eleven bizonyítéka az egész »faj-elmélet« ostobaságának.«

»Milyen tervei vannak a távolabbi jövőre nézve?«

»Milyen tervei lehetnek egy forradalmárnak? Természetesen minden erőmet meg fogom feszíteni, hogy a proletárforradalom győzelméhez hozzájáruljak. Tevékenységemet azonban elsősorban hazámnak akarom szentelni. Nem feledkezem meg arról, hogy a bolgár nép fia vagyok. Életemet a Szovjetunió, az összes dolgozók hazája mentette meg.«

*

1935-ben a Kommunista Internacionalé végrehajtóbizottságának főtitkárává választották s ebben a tisztségben dolgozott 1943 májusáig, mindaddig, amíg a Komintern feloszlatását elhatározták.

Dimitrov Sztálin társaságában

Dimitrov életének e szakaszát a fasizmus elleni s a fasiszta háború elleni harcnak, valamint az antifasiszta népfrontok létrehozására áldozta. Már 1935-ben kifejtette, hogy a fasizmus nem egyéb, mint a kapitalizmus legreakciósabb, legsovinisztább, legimperialistább válfaja s hogy a német fasizmus nemcsak burzsoánacionalizmus, hanem állati sovinizmus is. Kifejtette, hogy a fasizmus semmi egyéb, mint a politikai banditizmus kormányrendszere a munkásosztály és a parasztság, valamint a haladó értelmiségiek szabadságmozgalmának elnyomása. A német fasizmus a nemzetközi ellenforradalom ökle, — mondotta Dimitrov — a világ dolgozóinak nagy hazája, a Szovjetúnió ellen.

Ki ne tudná ma már ezeket az igazságokat, ki ne helyeselné Georgi Dimitrov szavait? A bolgár nép nagy fia már akkor válaszolt a világ dolgozóinak kérdésére, hogyan kell a fasiszták terjeszkedését megakadályozni, hogy kell a fasizmust legyőzni, Georgi Dimitrov összefogásra szólított fel minden munkást, parasztot, értelmiséget, minden becsületes embert, minden igaz hazafit:

»A történelemben nehéz találni még egy olyan pillanatot, mint a mai, amikor a munkásosztály és a parasztság, a független és a gyarmati országok, a kultúra és a tudomány, a béke és a demokrácia érdekei annyira egyezőek lennének az emberiség legveszélyesebb ellensége: a fasizmus ellen. Ez a közös érdek a reális alapja annak, hogy egységfront létesüljön a világ népei között, a fasiszta barbarizmus és az imperialista háborús uszítók ellen.«

A Szovjetúnió megalapítása óta Dimitrov szakadatlanul hitte és hirdette a szovjet nép által kivívott rendszer legyőzhetetlen erejét. Éppen ezért hirdette azt, hogy az emberiség megmentésének egyetlen lehetősége, ha valamennyi szabadságszerető nép együttműködik a fasizmus legelszántabb és legerősebb ellenfelével, a Szovjetúnióval. Természetes, hogy szüntelenül hirdette a bolgár nép és annak testvére, az orosz nép együttműködésének fontosságát.

AZ ÚJ BULGÁRIA MEGTEREMTŐJE

Bulgáriában az 500 esztendős török elnyomás miatt sokkal később fejlődött ki a kapitalizmus, mint a többi országban. A felszabadulás után a bolgár burzsoázia a gyors meggazdagodás, a könnyű és nagy haszon elérésének igyekezetében, a kamatoztatás, a kereskedelmi spekuláció és ipari protekcionizmus eszközeivel, hallatlan mohósággal ragadta magához a népgazdaság mozgató erejét — a tőkét. Ebben az igyekezetében szolgálatába állította az államhatalmat, hazai és külföldi tőkével gyorsan gazdagodott és behatolt Bulgária gazdaságának összes döntő fontosságú területére — a kereskedelembe, iparba, a bank- és hiteléletbe stb.

A külföldi tőkének nem állt érdekében, hogy Bulgáriában a nagyipar — kivált a nehézipar — kifejlődjék. Gyarmati sorsot szánt Bulgáriának, melynek mezőgazdasági termányeit olcsón akarta megszerezni és ugyanitt ipari termékeit elhelyezni. Ezért főleg a hitel, kereskedelem és könnyűipar területét sajátította ki. A külföldi tőke behatolt állami kölcsönök formájában is s ezek ellenértékeképpen a nemzeti jövedelem és gazdaság alapjai — és velük az ország népi függetlensége is — záloggá vált.

A külföldi tőke sok milliárdot vont el a bolgár nép gazdaságából, a kereskedelemből, iparból és a bankhitel kamatoztatásából.

A bolgár monarchista burzsoázia e ravasz áruló politikájának volt a következménye Bulgária gazdasági és

ipari elmaradottsága, agrár jellege, amely a külföldi tőke, majd a német imperializmus gyarmatává süllyesztette.

»Természetesen, a bolgár tőkésosztály túlgyorsan elöregedett; az alkotó, országépítő gazdasági munkára — bolgár tőke és erő latbavetésével — alkalmatlanná vált. A kapitalizmus törvényei szerint a bolgár tőke is elérte legmagasabb formáját, mellyel útját állta a termelő erők továbbfejlődésének. A Coburg dinasztia és klikkje az idegen tőke ügynöke volt és ilyenformán a munka és az ország rovására gazdagodott meg. Nem állt érdekében, hogy fejlett nemzeti ipar létesítéséről és a falusi mezőgazdaságok gépesítéséről gondoskodjék« — állapítja meg G. Dimitrov.

Az a tragédia, melyet a bolgár nép az első világháború alatt átélt, a második világháborúban megismétlődött. Bulgária a cár és az országban működő német ügynökök és hazaárulók nyomására a tengelyhatalmakhoz csatlakozott s ezzel a szovjet nép ellenségeinek táborába került. A bolgár népet német járomba fogták.

Dimitrov Bulgária háborús részvételét a hitleri Németország oldalán — német katonai támaszponttá való átalakítását a Szovjetúnió ellen — a legnagyobb nemzeti szerencsétlenségnek minősíti. Georgi Dimitrov felhívására 1942-ben megalakult a demokratikus és hazafias erők egységes szövetsége, a Hazafias Arcvonal, mely a Bolgár Munkás (kommunista) Párt vezetésével megszervezte az ellenállást. A német terror napról-napra fokozódott, a nép azonban elszántan vette fel ellene a harcot. Partizánkülönítmények merész támadásokat intéztek a német bázisok ellen. Kiterjedt szabotázsakciókkal igyekeztek megakadályozni Bulgária német gazdasági és támadási bázissá való átalakítását. — Ennek az ellenállási mozgalomnak köszönhető, hogy a bolgár nép egyetlen katonát sem adott a Szovjetúnió és az akkori nyugati szövetségesek elleni harchoz. Meghiúsította továbbá a bolgár kormány deportálási szándékát. Mikor a dicsőséges Vörös Hadsereg bolgár földön megjelent, a Haza-

fias Arcvonal ellenállása — a Vörös Hadsereg nagy sikereire támaszkodva — felkelésbe ment át. Igy hozta meg 1944 szeptember 9-én a szovjet hadsereg a bolgár nép szabadságát. Dimitrov szeptember 9-én, a bolgár felszabadulás, a győzelem napján Moszkvából üdvözletet küldött a Bolgár Munkás (Kommunista) Párt központi vezetőségének ; a következőket írta :

»Meg kell szakítani minden kapcsolatot a hitleri Németországgal, el kell távolítani Bulgária árulóit és sírásóit. a bolgár fasisztákat és meg kell alakítani a Hazafias Arcvonal kormányát, amely visszaszerzi a letiport népi jogokat és a szabadságot. A bolgár népi hadseregnek részt kell vennie a német banditák elleni felszabadító háborúban, mert e nélkül a harc nélkül Bulgária sohasem válhat szabad, független, erős országgá.« A Hazafias Arcvonal Dimitrov útmutatása alapján népkormányt alakított ; Bulgária haladéktalanul beállt a szabadságért küzdő népek sorába : a fasizmus leküzdéséért folyó harcban 300.000 katonával vett részt. Az első bolgár hadsereg, a harmadik ukrán fronton harcolva, eljutott magyar földre is. A fasizmus elleni küzdelemben Bulgária 30.000 fiát áldozta fel.

»A szeptember 9-i történelmi jelentőségű felkelés a bolgár népet a fasiszta diktatura elleni harcra készítette elő ; e küzdelem nagyon sok áldozatot követelt.« A bolgár nép több mint 85.000 főt áldozott fel, a börtönökben 90.000-nél több hazafi sínylődött, a rendőrségre 1,400.000 bolgár került antifasiszta tevékenység miatt. »Ennek a harcnak hevében, a dicső partizánmozgalom tüzében született meg a Hazafias Arcvonal, edződött meg és nőtt fel ez a hatalmas erejű társadalmi, politikai tényező, amely egyesíti országunk összes fasisztaellenes, népi, demokratikus és alkotó erőit« — mondotta Dimitrov.

Az új népi kormány 1944 szeptember 9-én — az ország gazdasági, de különösen mezőgazdasági elmaradottságában, apró, széttagolt földművelésével, viszonylag túlnépesedett

Fasiszta terror Bulgáriában.

falvaival, a külföldi ipartól függő és a háború által szétrombolt nemzetgazdasággal — nehéz örökséget vett át. Bulgária is az az ország volt, melyet a fasiszta kormányok a veszendő hitleri Németország uszályába kapcsoltak...

Az ipar, kellő nyersanyag hiányában, csak 64% teljesítménnyel dolgozott. Hiány volt ipari áruban, villanyenergiában. A behozatal nehézségekbe ütközött, az élelmiszertartalékok kimerültek, mert a németek mindent kizállítottak.

Szófia, Bulgária fővárosa, félig rombadőlt, a közlekedés lezüllött, még elegendő szén sem volt szállítási és fűtési célokra.

Az 1944 szeptember 9-i győzelem felszabadította Bulgáriát a nemzetközi kapitalizmus és mindenekelőtt a német imperializmus uralma alól.

Ez a győzelem megnyitotta a szocializmus felépítésének útját. Megnyílt az ország iparosításának döntő lehetősége és ezzel megszűnt eddigi gazdasági elmaradottsága.

Bulgária gazdasági elmaradottságának felszámolását a szocializmus sikeres történelmi előretörésének köszönheti.

Dimitrov még Moszkvából való hazatérése előtt átveszi népe politikai és gazdasági irányítását, s nagy tapasztalatával és bölcsességével segíti a kezdeti súlyos gazdasági nehézségek leküzdésére, a bolgár nép egységének megerősítésére irányuló törekvéseket.

1944 szeptember 16-án a bolgár népet a Szovjetúnió iránti szeretetre és megbecsülésre oktatja. Ez világosan kitűnik a következőkből:

»A bolgár népet a nagy orosz néppel két történelmi tény köti össze. Az első az, hogy Bulgáriát az orosz nép szabadította fel az ötszáz esztendeig tartó török iga alól. A második történelmi tény, hogy a bolgár és az orosz népet összeköti a szláv népek közös sorsa, a nyelv, írás és kultúra hasonlósága. Ezek és a német veszély elleni küzdelem teremtették meg ennek a kapcsolatnak kikezdhetetlen szi-

árdságát. Ezek a történelmi tények tették hagyományossá la bolgár népnek az orosz nép iránt érzett hálaját és szeretetét. A bolgár történelem minden szabadságharcosa az orosz-bolgár barátság lelkes híve volt. A bolgár nép az orosz népben látja felszabadítóját, nemzeti létének, függetlenségének biztosítóját.«

1944 október 22-én Dimitrov vázolja a Hazafias Arcvonal feladatát és felszólítja a bolgár népet, hogy szilárd elszántsággal sorakozzék az arcvonal mögé :

»Kétségtelen, hogy adott esetben nálunk a cselekvés legfontosabb feltétele magának a Hazafias Arcvonalnak — mint országunk egyetlen erős politikai tényezőjének, közösségének, az igazi népi harcosoknak, népi demokratáknak, politikai és társadalmi erőknek — erősítése. A Hazafias Arcvonal nélkül a felkelés és a szeptember 9-i győzelem lehetetlen lett volna. És a Hazafias Arcvonal erősítése nélkül nem biztosíthattunk volna Bulgária számára tartós, igazságos békét. De nem lett volna lehetséges e nélkül a Hazafias Arcvonal demokratikus programmjának megvalósítása sem. Kemény és következetes programm megvalósítása nélkül, kül- és belpolitikai, gazdasági változások és reformok nélkül, társadalmi és kultúrélet nélkül nem gondolhatunk komolyan az új demokratikus Bulgária felépítésére.«

»A Munkás (kommunista) Párt volt a Hazafias Arcvonal gerince, a fasizmus elleni felkelés szervezője. Ez a párt és ifjúsága hozta a legnagyobb áldozatot népe felszabadításáért a német fasizmus ellen vívott harcokban. Éppen ezért a Hazafias Arcvonal további megerősítéséért és új feladatának végrehajtásáért e párt felelőssége a legnagyobb.«

»Nem kételkedem, hogy a bolgár kommunisták pártja, a fasiszták és idegen ügynökök népellenes működése ellen vívott sok évi nehéz harcából, levonja a tarthatatlan mult tanulságait és a mai szabad pillanatban, minden fennforgó

nehézség ellenére, megérti történelmi felelősségét és saját kielégítő erejére, a tömegekre támaszkodva becsülettel teljesíti a nép és a haza iránti kötelességét; józan, reális és mindig a nép üdvét szolgáló politikával felemeli jobb sorsra érdemes népünket abból a hanyatlásból, melybe az áruló német fasiszta klikk taszította.

Tehát előre a széles, nyilt úton a szabadság, haladás és alkotó munka minden áldása felé!«

1944 december 27-én ismét beszélt Dimitrov a bolgár és az orosz nép barátságáról. Ekkor írt cikkében megállapítja, hogy »nincs és nem is lehet olyan hazáját szerető, józan gondolkodású bolgár, aki ne érezné, ne tudná, hogy a Szovjetunióval való őszinte barátságunk éppannyira szükséges Bulgária nemzeti függetlenségéhez és felvirágoztatásához, mint amennyire az élőlényeknek kell a napfény és levegő.«

Dimitrovot Moszkvában 1945 január 1-én bolgár gazdasági küldöttség keresi fel, melynek útmutatást ad az új Bulgária gazdasági felemelkedéséhez.

»Feltétlenül szükséges, hogy az egész bolgár iparban a leggyorsabban és leghatározottabban elejét vegyük mindennemű szabotázsnak és rendetlenségnek. Egészséges gazdálkodást, a nehézipar bevonásával erőteljes ipart kell teremtenünk. Magas teljesítményű érckohókat, autó-, mozdony- és gépgyártóműveket kell építenünk. Országunk természeti kincsekben gazdag, földünk temérdek feltáratlan kincset takar. A Hazafias Arcvonal egyik fontos feladata, hogy feltárja és feldolgozza e kiaknázatlan kincset. Ebben a viszonylatban számíthatunk a Szovjetunió közreműködő segítségére. Sohasem szabad elfelejtenünk, hogy saját gazdasági erőnk nélkül nem biztosíthatjuk politikai és nemzeti függetlenségünket.«

»Az ipar a népgazdaság egyik fontos, alapvető ága. Az iparnak a népet kell szolgálnia. A hazafias iparosoknak meg kell érteniök, hogy saját érdekükben el kell távolítaniok,

üldözniök kell a szabotáló parazita elemeket, a spekulánsokat. Meg lehetnek győződve, hogy ha ezeket eltávolítjuk, minden lehetőség fennáll a kezdeményezés és az ipari vállalkozási szellem hasznos kibontakozására. Ugyanez vonatkozik a kereskedelemre is.«

Hogy a nép helyesen tudja értékelni az új Bulgáriát, feltétlenül rászorul elméleti és politikai oktatásra. Dimitrov szerint: »Népünknek nevelésre van szüksége! Bizonyosfokú nevelésre a munkásoknak. parasztoknak, kisiparosoknak és haladó értelmiségieknek is szüksége van. De legjobban kereskedőink és iparosaink szorulnak demokratikus átnevelésre. Ez utóbbiak többsége a bolgár gazdaságot irányító nagytőkések kizsákmányoló politikájának befolyása alatt állt. A kereskedők és iparosok nevelése az állam és a munkások iránti viszonyuk megváltoztatásában jusson kifejezésre; hozzák összhangba magánérdeküket a népközösség érdekeivel.«

Dimitrov Moszkvából 1945 január 28-án a Bolgár Munkás (Kommunista) Párthoz intézett levelében lelkes és odaadó munkára szólítja fel a párttagokat:

»Kétségtelen, hogy Bulgária lakosságának, ha gazdasági, szociális, kulturális belső és külső programját meg akarja valósítani, nincs más útja, mint a Hazafias Arcvonal megóvása és történeti egységének megerősítése. A sötét reakció megkísérli, hogy felemelje fejét és népünk belső és külső ellenségeivel szövetkezve harcbaszálljon a szeptember -i történelmi vívmányok ellen. E törekvések leleplezése, az előrehaladás biztosítása nem tisztán pártügy, hanem közös népi feladat. Ennek teljesítésére okvetlenül szükséges a nép töretlen antifasiszta hazafias egysége. Mellőzhetetlen minden antifasiszta erő összefogása, népünk demokratikus felvilágosítása, a Hazafias Arcvonal négy pártjának lojális összműködése a kölcsönös megértés és kölcsönös megbecsülés jegyében. A mi pártunk hivatása a Hazafias Arcvonal céltudatos vezetése. Ez nemcsak pártunkat kötelezi, de

A bolgár partizánok hősies küzdelem után levonulnak a hegyekből.

minket egyénileg is. Tőlünk józanságot, realitást követelnek a pártkérdések és állami kérdéseink eldöntésénél. A jelszó: A dolgokat sem elodázni, sem elsietni nem szabad! Kötelességünk, hogy mindenkor, a fejlődés minden egyes szakaszában csak reális feltételekből, a társadalmi erők tényleges viszonyából induljunk ki. Tőlünk, az alapelvekhez híven, ragaszkodó elvhűséget és keménységet követelnek a Hazafias Arcvonal olyan kérdéseiben, amelyek a nép gyökeres érdekeit érintik. De egyidejűleg, a Hazafias Arcvonal másodrendű kérdéseivel kapcsolatosan, türelmes és meggondolt viszonyra van szükség, a felmerülő különböző vélemények elsimításánál. Kötelességünk, hogy különleges mentalitással vértezzük magunkat szövetségeseink hangulatára és véleményére való figyelemmel, — amennyiben a kérdések nem érintik hazafias színvonalunk demokratikus antifasiszta fővonalát. Másrészt szövetségeseinknek is egyszer s mindenkorra meg kell érteniök, miszerint megengedhetetlen, hogy sorainkban antikommunista elemeket — a Hazafias Arcvonal bomlasztóit — megtűrjük.«

1945 szeptember 2-án a munkabrigádistákhoz fordulva — hős munkájuk méltatása mellett — felhívja a bolgár nép figyelmét az új fasiszta reakcióra:

»A fasiszta reakció — a választások elhalasztási kérdésével kapcsolatban — ismét felemeli fejét. A reakció elsőrangú érdeke az agrárpárt és a szociáldemokratapárt szétesése, amitől a Hazafias Arcvonal és a népi kormány gyengülését várja. A reakció ilyen célzattal öreg politikai bűnözők szolgálatait veszi igénybe, akik a multban annyi kárt okoztak népünknek.

Magától értetődik, erre tévesen számít a reakció. Terveiket az ország igazi gazdái, a nép nélkül akarták megvalósítani. Népünk határozottan ellene van a demokratikus erők szétforgácsolásának és rendületlenül kitart a Hazafias Arcvonal egysége mellett. Célja: az összes antifasiszta, demokrata és progresszív társadalmi rétegek összefogása a

Hazafias Arcvonal körül. Az 1923. évi kísérlet keserű tapasztalata megtanította népünket arra, hogy egyedül csak az egységben van az erő ...«

1945. évi november 6-án, — 22 évi emigráció után — Dimitrov Georgi ismét bolgár földre lép és folytatja történelmi harcát szorgalmas, demokratikus népe oldalán. melyért egész életén át küzdött és amelyet a lipcsei perben az egész világ előtt dicsőségesen megvédett; amelyet a fasizmus elleni küzdelemben bátran vezetett.

A repülőgépből kiszállva, Dimitrov megható szavakkal üdvözli népét. A bolgár nép, történelmében egyedülálló ünnepélyes fogadtatásban részesítette, így téve tanúságot iránta érzett mély és kimondhatatlan hálájáról. Demonstráció volt ez, mely megmutatta a Hazafias Arcvonal egységét és erejét s kifejezte a nép megingathatatlan elhatározását, hogy rendületlenül követi Dimitrov bölcs útmutatásait.

Dimitrov Georgi mellét magas kitüntetés ékesítette — a Lenin rendjel —, mellyel a Szovjetúnió kormánya 1945-ben a fasizmus elleni küzdelme jutalmául tüntette ki.

»22 évi távollét után először lépek bolgár földre. Ez idő alatt — bárhol is tartózkodtam, bármivel foglalkoztam — soha egy percig sem szűntem meg a bolgár nép boldogabb jövőjéért küzdeni.«

Ezekkel a mélyen megindító esküként zengő szavakkal üdvözölte népét Georgi Dimitrov hazájába való visszatérése napján.

»A nép és a Hazafias Arcvonal pártjai, mindannyian a végső győzelem felé vezetjük a bolgár népét. Erőmhöz képest magam is részt akarok venni e munkában. Előre a fényes győzelemig sokat szenvedett hazánk boldogulásáért.«

Dimitrov megható felhívása mély visszhangra talált minden haladó demokrata bolgár szívében.

A bölcs vezető népe iránti szeretete s útmutatása lelkesítette a bolgár népet az 1945 november 18-i választáson

a reakció és Bulgária ellenségei felett aratott megsemmisítő és döntő győzelemre.

Dimitrov így taglalja az 1945 november 18-i választási győzelem jelentőségét:

»Ennek a győzelemnek nagy politikai jelentősége van. A választás megerősítette szeptember 9-e vívmányait. Döntően hozzájárult a Hazafias Arcvonal belső és nemzetközi helyzetének megerősödéséhez. Az egész világ előtt megmutatta, hogy a bolgár nép óriási többsége a Hazafias Arcvonal mögött áll. Megmutatta végül, hogy a Hazafias Arcvonal az egyetlen erő, amely a bolgár nép bizalmát bírja és egyedül csak ez képes az ország bel- és külpolitikai, valamint gazdasági kérdéseit megoldani.

A Hazafias Arcvonal feladata, hogy megvédje népe szabadságát, függetlenségét, minden külső és belső beavatkozás ellen.

»A választások eredménye, a Hazafias Arcvonal fényes győzelmét és az ellenzék megsemmisítő vereségét jelentette. A Hazafias Arcvonalra a leadott szavazatok 88%-a esett; olyan eredmény ez, melyre joggal büszkék lehetünk.«

A bolgár népre még komoly történelmi feladatok várnak. Georgi Dimitrov a bolgár nép legnehezebb időszakában került a kormány élére (1945. XI 22.). Döntő harcot indított a reakció végleges letörésére, mely felbiztatva a nemzetközi imperialista körök kártékony intrikáitól — újból kísérletet tett arra, hogy Bulgáriát a nyugati imperializmus félgyarmatává sülyessze.

Dimitrov mindenekelőtt felhívta népe figyelmét a monarchista reakcióra, amely köré csoportosultak a demokráciaellenes összeesküvő erők. Mindannyi a nép ellensége, a fejlődés szabotálója; mindannyi a kizsákmányoló nagytőkés klikk népellenes terveit szolgálta. Ez a klikk vak eszköze volt a német fasiszta rendszernek is.

A dolgozók életszínvonalának emelése és biztosítása érdekében szükséges volt e népellenes banda végleges felszámolása.

Az ország politikai légkörének megtisztítása parancsoló feltétele volt a népköztársaság megalapozásának.

Az 1944—46-ig terjedő korszakot a reakció elleni harcon kívül a fontos újjáépítések sorozata jellemzi: a népi erők mozgósítása a háború győzelmes befejezése céljából. (Mindent az arcvonalért, mindent a győzelemért!). A munkateljesítmény ellenőrzésének megszervezése — a normális termelés biztosítására — legyőzi a tőkések szabotázskísérleteit. E rendszabályok eredményeként az ipar több ágában kétszeresére nőtt a termelés. A kereskedelem és a közellátás ellenőrzésével, az árak maximálásával, a spekuláció a feketepiac letörésével védték a dolgozó nép érdekeit.

Dimitrov az új Bulgária felépítésében nagy szerepet tulajdonít a szövetkezeti mozgalomnak:

»A szövetkezetek széles néptömegek szervezete. Ennek fontos szerepet kell játszania a belföldi gazdaság felépítésében. Mondhatjuk, hogy a szövetkezetnek nagymértékben ugyanaz a szerep jut a lakosság gazdasági és kultúréletében, mint amilyen a Hazafias Arcvonal szerepe Bulgária társadalompolitikai életében.

A szövetkezeteknek részt kell venniök a gazdasági, egyéni és szociális élet összes fázisában: a termelésben, ellátásban, építésben. Szükséges, hogy a szövetkezetek szolíd, demokratikus alapokon nyugodjanak. A föld megmunkálása szövetkezeti alapon történjék, ezzel a szövetkezeti fejlődés létalapjai biztosítva vannak. Igy emelkedik a bolgár föld hozama s ezzel elsősorban a falusi lakosság életszínvonala.

A szövetekezetek feladata, hogy könnyítse, gyarapítsa és olcsobbá tegye a termelést, megfelelő hitelt nyujtson a gazdáknak és így ellássa a város és falu tömegeinek szükségletét. Elszántan küzdjön gazdasági és kereskedelmi életünk kizsákmányoló spekulánsai ellen.

A szövetkezeti vezetők becsületes, hű emberek legyenek, akik mindenkor azonosítják magukat a szövetkezet akara-

Dimitrov a hős bolgár brigádisták között.

távai, érdekeivel; alkotó tényezők legyenek, ne stréber, lélektelen bürokraták. Minden fontos kérdésben maguk a szövetkezeti tagok döntsenek.«

Dimitrov a munkabrigádok szerepét rendkívül fontos tényezőnek tartja:

»Az új Bulgária életében kétségkívül említésreméltó jelenség a munkabrigádok mozgalma.

E mozgalomra jellemző, hogy magából a népből indult el és fejlődött ki, mint a Hazafias Arcvonal egyik szerves része. A szükségszerű fejlődés a falu gyors megsegítését, a város és falu közti mielőbbi közeledést, a munkások és parasztok, a kézművesek és az értelmiség egységét kívánta — a fasizmus megmaradt reakciós töredékei ellen — országunk demokratikus, gazdasági és kulturális újjászületése érdekében.«

»Mint ismeretes, a fasiszta uralom alatt falvaink csak a kihasználás, kizsákmányolás és jogtalanság eszközei voltak. De az új Bulgária falvainak méltó helyet kell elfoglalniok az ország életében. Fel kell virágozniok. Ki kell bontakozniok a szegénységből és szellemi sötétségből, melyet a szégyenletes mult hagyott örökül. Kulturált és virágzó falvakat akarunk, mert ettől függ Bulgária szebb jövője és felemelkedése.

A reakciósok és fasiszták a multban arra törekedtek, hogy a falut a várostól elválasszák és ezzel a munkás és paraszt közé válaszfalat emeljenek. A munkás, paraszt és értelmiség között ellenségeskedést szítva biztosították uralmukat s a kizsákmányolás lehetőségét.

Az új demokratikus Bulgária a nép egységére, a munkásosztály, a paraszt és haladó értelmiség harcos szövetségére támaszkodik. E szövetségnek állandóan erősödnie kell. A munkásbrigádok ebben a viszonylatban a társadalom nagyszerűen bevált eszközei« — állapítja meg Dimitrov.

A bolgár dolgozó társadalom öntudatos és fejlődőképes magatartásának legjobb bizonyítéka az az őszinte lelkesedés, mellyel résztvesz a munkaversenyben.

Dimitrov a munkaversenyről, mint a népi demokrácia egyik fontos mozgalmáról így beszél :

»A munkaverseny, amely nálunk a városokban és falvakban egyaránt elősegíti az új Bulgária felépítését, új és különösen örvendetes jelenség a mi visszamaradt, a multban sokat szenvedett országunkban. Amióta a bolgár nép kezébe vette sorsa irányítását, azóta születtek meg e nagyszabású országépítő mozgalmak. A mult rendszerben hasonló népi megmozdulás nem volt, nem is lehetett. Ilyent a fasiszta uralom nem kezdeményezett, mivel a kapitalista diktatúra kizsákmányoló rendszer volt. De az ilyen közhasznú népközösségi mozgalom csak akkor lehet eredményes, ha a dolgozó nép érzi, hogy ő maga is közvetlenül részt vesz az ország vezetésében, mert nem a tőkések gazdagodásáért, hanem saját céljaiért dolgozik.

A bolgár egyháznak Dimitrov a következő hasznos tanácsot adja :

»Óhajtanánk, hogy ők is, a becsületes metropolitákkal, archimandritákkal és lelkészekkel együtt, azonosítsák magukat a néppel, a nép küzdelmével.

Ki nem érdeklődött köztetek a nagy orosz egyház iránt? Mindenki, aki ismeri történetét, nagyon jól tudja, hogy ha az orosz pravoszláv egyház vezetői az októberi szociális forradalom után megértették volna az új idők szellemét, a nagy orosz nép szabadságáért és boldogulásáért vívott harcát és nem álltak volna be az ellenforradalmárok közé, akkor az orosz egyháznak nem kellett volna elszenvednie az ismert szerencsétlenséget.

Ha annak idején az orosz (görögkeleti) pravoszláv egyház vezetői olyanok lettek volna, mint a mai egyház, élén a moszkvai patriarchával, Alexejjel, akkor az egyház a nép oldalán állt volna, amint ez a mostani nagy honvédő háború folyamán történt.

Kedves egyházi funkcionáriusok, tanuljatok az orosz példából, kövessétek a nagy orosz egyházat és akkor egységes

lesz Bulgária ; szoros együttműködés jön létre az egyház és a bolgár nép között.

A királyság megdöntése sorsdöntő fordulat volt az új demokratikus Bulgária életében, s ez mindenekelőtt Dimitrovnak köszönhető.

1946 szeptember 8-án Dimitrov rádióbeszédben fordul a bolgár néphez : döntsön a királyság sorsa és az új köztársaság jellege felett. Nagyhatású forradalmi felhívásában ezt mondja :

»Bulgária népköztársaság lesz, amely megsemmisíti a gyalázatos monarchiát, a fasizmust és nagy Bulgária iránti soviniszta vágyat. Az új köztársaság alkotmányos úton biztosítja Bulgária politikai, gazdasági és kulturális életének fejlődését. Ez a biztos haladás záloga népünk boldogulásának, az embernek ember által való kizsákmányolása megszüntetésére.

Ismétlem, Bulgária népköztársaság lesz, szabad és független állam, önálló állami és nemzeti szuverénitással. Többé nem lesz játékszer a kis népeket kirabló kapitalista koncernek és trösztök kezében.

Népköztársaság lesz, a demokratikus egység és testvériség pillére. Nem lesz szovjetellenes és nem lesz az antidemokratikus politika ötödik kereke. Népköztársaság lesz, mely a többi szabadságszerető demokratikus néppel karöltve a béke egyik erős láncszeme lesz a Balkánon és Európában.«

Dimitrov bölcs útmutatásának hatására 1946 szeptember 8-án a bolgár nép örökre megdöntötte a királyságot és a német Koburg dinasztia nyűgét a történelem irattárába dobta.

Dimitrov 1946 október 25-én Szófiában kétszázezer ember előtt, a döntőfontosságú törvények meghozatalára hivatott alkotmányozó nemzetgyűlés választása előtt leleplezi a még mindig működő ellenzék célkitűzését és a bolgár néppel egyetértve, elszánt harcot indít ellenük.

»Mint ismeretes, a mult országgyűlési választásokon, az ellenzék vezetői bojkottálták a választásokat. Most, látható-

lag jóvá akarják tenni e hibájukat. Összejöveteleket és gyűléseket rendeznek, agitálnak, támadják a Hazafias Arcvonalat és kormányát. Átkozódnak, provokálnak és közben azt állítják, hogy nincs szabadság Bulgáriában. De eddig még nem láttunk tőlük világos, értelmes javaslatot. Ilyen nekik nincs, nem is lehet.

Az ellenzék vezetőit egy dolog egyesíti : mindent vissza kell utasítani. Visszautasítják a Hazafias Arcvonalat, a népi kormányt és mindazt, ami hasznos és jó a népnek.

Az ellenzéki vezetőket az a titkos vágy egyesíti, hogy visszafordítva a történelem kerekét, Bulgáriát az átkozott, szégyenletes, fasiszta multba visszasülyesszék.

A nép a haladást akarja. Meg akarja erősíteni eddig kivívott eredményeit, tovább kívánja építeni útját a jólét felé — de az ellenzék aljas kritikusai és szabotőrei ez elé akadályokat gördítenek. Közös rosszindulatukat a Hazafias Arcvonal ellen tömörítik.

Mindent elkövetnek az országon belül és kívül, hogy megsemmisítsék a Hazafias Arcvonalat ; de ez az arcvonal szilárdan áll, mint egy gránitszikla . . .

Nem felejtettük el, hogy ellenzéki vezetők idegen befolyásra elhagyták pártjaikat, az agrárpártot a szociáldemokrata pártot és a Hazafias Arcvonalat. Nem felejtettük el, hogy ugyanezek hasonló elnevezés alatt új párt alakítására törekedtek, mellyel külföldi érdekeket szolgálva, a Hazafias Arcvonal megsemmisítésén fáradoztak.

A választási hadjáratban az ellenzék főleg kétféle fegyverrel vonul ellenünk. Egyik fegyverük a hazugság és rágalmazás, a másik : kihasználni azokat a nehézségeket, amelyekkel az új Bulgária felépítésében még találkozunk. Ezek a nehézségek még a német kizsákmányoló politika következményei és a mult évi végzetes szárazsággal kapcsolatosak.

Elég, ha megemlítjük a Hazafias Arcvonal és kormánya mult évi akcióját, mellyel a lakosságot az éhségtől, az állat-

Dimitrov beszél a bolgár néphez.

állományt a pusztulástól mentette meg. Az országban minden lehetőt elkövettünk az élelem és takarmány összegyűjtésére. Mit csinált ekkor az ellenzék? Bűnöző ügynökei az élelmiszerraktárak és takarmánykészletek felgyujtására vállalkoztak.

Az ellenzék alapjában véve nem bolgár ellenzék, hanem idegen ügynökség! A reakció és a nagytőke ügynökei. Járadékosok, spekulánsok, fasiszta terroristák egyesülése. Eme ellenzék javarésze a nagytőkés trösztök és kartellek képviselői s azt remélik, hogy gazdaságilag rabszolgaságba döntik és nemzetileg elnyomják országunkat.«

Ezekután megkérdezhetjük, mi is az ellenzék titkos célja? Erre néhány szóval válaszolhatunk:

Az ellenzéki vezetők arra törekednek, hogy ellentétet szítsanak a bolgár nép és az őt felszabadító hatalmas Szovjetunió, a bolgár nép legjobb barátja és támogatója, nemzeti léte legodaadóbb védelmezője között.

Mindenki tudja, hogy e barátság hiánya segítette elő az 1923 június 9-i fasiszta felkelést és a monarcho-fasiszta diktatúra megerősítését, mely több mint húsz éven keresztül uralkodott népünk felett. A bolgár nép sokat szenvedett, sok áldozatot hozott és sok keserű leckét kapott, így nem engedheti meg az ellenzéki vezetők átkozott népellenes szándékának keresztülvitelét.«

Különösen nagy figyelmet és jelentőséget tulajdonít a Hazafias Arcvonal a gazdasági problémáknak. Ezeket helyezi előtérbe; minden erejével igyekszik, hogy leküzdje a nehézségeket és a fasizmus, valamint a háború és kétévi szárazság káros következményeit.

A választások után tartott nagy programbeszédében Dimitrov bölcsen értékeli ki a választások döntő eredményeit és még nagyobb lendülettel fog hozzá Bulgária talpraállításához:

»A választások eredménye világosan rámutatott a társadalmi erők helyezetére és bebizonyította, hogy kikből áll

a nép többsége. Ez az eredmény kétségkívül tovább viszi demokratikus fejlődésünket.

Hiábavaló volt tehát az ellenzék mesterkedése, mert ez a választás ismét a Hazafias Arcvonalnak szavazott bizalmat,

A reakció reménye : Bulgária visszalökése az átkozott multba, teljes vereséget szenvedett. A Bulgária sorsát intéző Hazafias Arcvonal a választásokból megerősödve került ki. Országunk a fejlődés új szakába lépett. A népköztársaságot szilárd alapokra fektettük. Megnyílt az út fiatal népköztársaságunk kiépítése előtt.

A kormány tudja, hogy népünk ellenségei folytatni fogják népellenes üzelmüket, ezért keményen és következetesen folytatja a harcot, a fasizmus maradványainak kiirtására és a reakció feltámadásának meggátlására.

A kormány gazdasági politikájában a jövőben is a termelés fokozása, minőségének javítása és a termelés önköltségi árának csökkentése az irányadó ; így biztosítani tudjuk a gazdasági élet helyreállítását, fejlődését, úgyszintén az állam pénzügyi helyzetét.

A nép bátran és a lehető leggyorsabban folytatja az ország iparának államosítását. E célból az állam, a községek, szövetkezetek eszközeivel új gyárakat és műveket létesít, a már meglévő ipari műveket nagyobbítja, tökéletesíti és fejleszti. A mezőgazdaság racionalizálásával fokozza a parasztok földjének hozamát, javítja a falu és a városlakosságának élelmezését. Az ipar racionalizálására vállalatokat alapít s emeli az exportlehetőségeket.

Különös figyelemmel kísérjük energiaellátásunk gyors és kielégítő megjavítását. Nagy, egységes villanyosítási gáz- és vízerő központok felállítását tervezzük, melyekkel bőségesen elláthatjuk az ország áramszükségletét.

Elégtelen kőszéntermelésünknek az ország gazdasági fejlődésére kiható nagy veszélye késztette arra kormányunkat, hogy programmjába vegye és siettesse az új kőszénbányák feltárását.

Gondoskodik továbbá kormányunk a közlekedési eszközök megfelelő fejlesztéséről.

A falu és az általános gazdasági élet emelésére a kormány minden erejével a földművelés és állattenyésztés segítségére siet. Ez majd előmozdítja és erősíti a földművelés gépesítését és racionalizálását. A föld hozamának — öntözés útján elérendő — fokozására a kormány nagyarányú vízművek létesítését vette programmba. A vízduzzasztók alapjai nemsokára elkészülnek.

A 2 éves gazdasági terv, melyet kormányuk programmul tűzött ki, reális. Ez teljesíthető és teljesíteni is fogjuk. Megvalósítása előreláthatólag akadályokba és rosszindulatú gáncsoskodásba fog ütközni, ami majd megnehezíti a végrehajtást. Le kell küzdenünk a gátló elemeket : a parazitákat és a munkakerülőket.

Népünk szorgalmas, de országunkban még sok van az ilyen elemekből. Elegen vannak, akik nem akarnak dolgozni, törvénytelen, bűnös úton éldegélnek, ezek el akarják hagyni Bulgáriát és a bolgár népet akkor, amikor mi minden erőnket latbavetjük fiatal népköztársaságunk felépítésére.

A 2 éves terv másik haladást gátló körülménye : a javak felületes, lelkiismeretlen kezelése és szétforgácsolása.

A tömegnek az állami és népi tulajdon iránti közömbössége — a mult hanyagságából kifolyólag — szinte bűnösnek minősíthető.

Azt mondják : »az állami tulajdon nem magántujladon. És ha nem magántulajdon, minek vigyázzunk rá?«

Ez jellemzi a régi fasiszta rendszernek az állammal szemben tanusított magatartását. Ezt a felfogást meg kell szüntetni. Most olyan kormányunk van, amely a népé : a munkásé, paraszté és a haladó értelmiségé.

A multból visszamaradt átkozott örökségünk a bürokrácia. A bürokrácia ellen kíméletlen harcot kell folytatnunk. Régi jelszavunkat (»Halál a fasizmusra«) kiegészítve, mondhatjuk : »halál a bürokráciára.«

Megállapíthatjuk, hogy hivatalainkban a tisztviselők és a személyzet fölényesen kezeli a felek ügyét.

Tudom, hogy a főnök : főnök; az igazgató : igazgató; a miniszter : miniszter; a miniszterelnök : miniszterelnök. Ezeknek megvan a megillető rangjuk, ami nem jelenti, hogy az alárendelt tisztviselőkkel vagy felekkel szemben — akik szíves szolgálatot várnak az állam közegeitől — sokszor kelletlenül és fölényesen viselkedjenek.«

*

Dimitrov minden erejét a Hazafias Arcvonal történelmi programmjának megvalósítására összpontosítja. A munkások, parasztok, a haladó értelmiség, magáévá teszi ezt a programmot és Dimitrov tanításai nyomán kemény munkával és küzdelemmel építi az ország gazdasági és politikai függetlenségét. Dimitrovnak sorsdöntő feladatokat kell megoldania. A békeszerződést még nem kötötték meg. Az imperialista reakció képviselői a leglehetetlenebb követeléseket támasztották az országgal szemben, fantasztikus jóvátételi igényekkel állottak elő és rosszindulatú rágalmakkal illették Bulgáriát. Az országra nézve megsemmisítő békeszerződést készítettek.

Destruktív elemek az országon belül a népi uralom és a dicsőséges szeptember 9-ike ellen fejtettek ki propagandát. A reakció atombombával, angol-amerikai invázióval, Bulgária erőszakos lerohanásával ijesztgette a népet; szabotázs és terrorista cselekményeket szerveztek, állami puccsot készítettek elő a népi demokratikus uralom megdöntésére és a kapitalista-fasiszta-reakciós hatalom visszaállítására.

Ugyanebben az időben a németektől kifosztott nemzetgazdaság és az egymást követő aszályos évek következtében az országot az éhinség réme fenyegette.

A bolgár életben nem volt olyan társadalmi, gazdasági és politikai terület, amelyben Dimitrov Georgi kipróbált bátorsága és bölcsesége ne éreztette volna áldásos hatását.

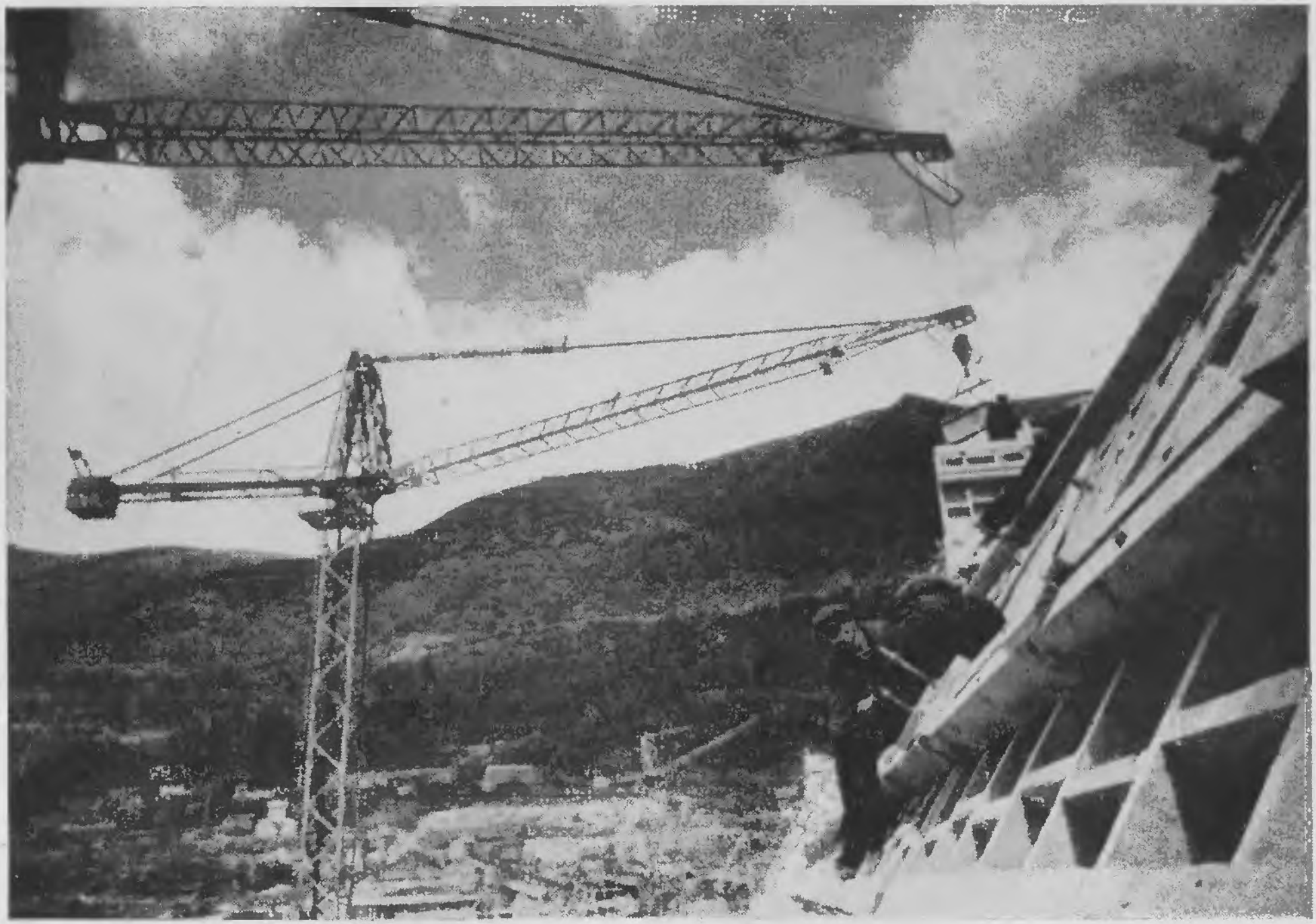

Épül az új Bulgária. Nagyméretü vízduzzasztógát építése.

Dimitrov, a munkásosztállyal az élen összefogja a bolgár nép haladó erőit, lenini-sztálini államvezetői bölcsességgel, bolseviki keménységgel és kitartással döntő csapást mér a nép ellenségeire, így sikerrel tudja folytatni azt a harcot, melyet több mint öt évtizeden keresztül vívott a bolgár nép az emberiség szabadságáért és felemelkedéséért.

Dimitrov Georgi bölcs irányítása mellett most először ült össze egy tekintélyes — nemcsak névleg, de összetételében és elvégzendő feladataiban is nagy-alkotmányozó nemzetgyűlés. E nemzetgyűlés kétévi működése alatt óriási jelentőségű törvényeket alkotott. Az alkotmányozó nemzetgyűlés kidolgozta és elfogadta a bolgár állam új alkotmányának alapelveit, — korunk egyik legdemokratikusabb alkotmányát, mely lerögzíti a nép demokratikus vívmányait és széles perspektívát nyit a további fejlődésnek. A nemzetgyűlés egyben alapos változtatást eszközölt a törvényeken és azokat összhangba hozta a nép akaratával.

Dimitrov Georgi elgondolásának alapján a Hazafias Arcvonal pártjai gyorsan és határozottan felszámolták és megsemmisítették a multból visszamaradt nehézségeket. Ezzel megszüntették az ellenségeskedést, kételyt, hitetlenséget, ingadozást és még szorosabban, öntudatosabban és határozottabban csoportosították erőiket a pártok a Hazafias Arcvonal zászlaja alá. A Hazafias Arcvonal második történelmi kongresszusán Dimitrov beszámolójában rámutatott az eddig elért eredményekre és új nagy történelmi feladatokat tűzött ki.

A szocializmus megvalósításának útján igen fontos tény a Hazafias Arcvonal egységes társadalmi, politikai szervezetté való kiépítése, közös alapszabállyal és programmal, melyben elismerik a munkásosztály vezetőszerepét. A Hazafias Arcvonal fejlődése nem történt zökkenőmentesen, hiszen kegyetlen osztályharc folyt a Nikola Petkov és Lulcsev által vezetett egységbontó, idegen érdekeket szolgáló elemek és az egészséges demokratikus erők között. A Hazafias Arc-

vonalban tömörülő pártok és társadalmi szervezetek célja a szocilizmus megteremtése. E cél mindinkább közelebb hozza egymáshoz a pártokat, melyek a maguk erejével hozzájárulnak a népi demokrácia és a szocializmus megerősítéséhez. Igy a pártok közötti különbségek mindinkább eltűnnek és szoros együttműködésük mindjobban erősödni fog. A Hazafias Arcvonalnak társadalmi, politikai szervezetté való átalakulásához nagymértékben hozzájárult a Szociáldemokrata Pártnak a Bolgár Munkás (Kommunista) Pártba történt beolvadása.

Igy Dimitrov Georgi lelkes munkájával a politikai erőket és a bolgár népet az egység jegyében mozgósítja, ami legjobb biztosítéka a jelen és jövő sikerének.

Különös figyelemmel, erővel és eréllyel világítja meg és dolgozza ki a munkások és parasztok közti szövetséget.

Dimitrov így tanítja népét : »Vigyázzon e szövetségre, mint a szeme fényére, napról-napra, minden erejével.

A történelmi tapasztalat azt mutatja, hogy e szövetség nélkül a bolgár nép nem szabadulhat fel a reakció elnyomása alól és nem biztosítható a további demokratikus fejlődés sem.

Hirdessük az egész országban, az utolsó falu utolsó házáig e figyelmeztető kiáltást : »Védjük meg 1944 szeptember 9-ei vívmányainkat minden erővel és eszközzel, hogy ne éljük át újból az 1923 június 9-ei tragédiát.«

A bolgár nép féltékeny hűséggel védi drága földjét a vakmerő reakciós támadásoktól és a nép ellenségeinek hitvány terveitől; nem engedi meg többé, hogy a fekete reakció újból uralkodhassék Bulgáriában. Az ellenzék vezetőit — népáruló mivoltjuk felfedése után — megsemmisítették.

Dimitrov Georgi említésreméltó törekvései közé tartozik a bolgár munkásosztály egységes szövetségének, a kisiparos és földmunkások közös szövetkezésének erősítése és kifejlesztése.

Ez a munkásosztály külön hatalmas szervezete, a Hazafias Arcvonal egészséges védője, a munkások és parasztok között létrejött teljes népegység aktív tényezője.

»A munkásosztály nélkül — mondja Dimitrov a munkások és kisiparosok második közös kongresszusán — nincs és nem lehet népi demokrácia. Demokrácia csakis a munkásosztály vezetőszerepe mellett lehetséges.«

Dimitrov arra neveli a munkásokat, hogy büszke öntudattal teljesítsék történelmi feladatukat és vállalják az ezzel járó felelősséget.

»A munkásosztály vezetőszerepének elismerése, erre az osztályra kötelezettséget is ró. E társadalmi réteg az állam vezetése élén áll és történelmi szerepet tölt be. Ezért az ország minden ügyéért, sorsa irányításáért felelős és nagy súly nehezedik vállára.«

Dimitrov Georgi a bolgár parasztságot arra neveli, hogy meggyőződéssel és ingadozás nélkül, a munkásosztállyal való bonthatatlan szövetségben dolgozzon a népi köztársaság felépítésén.

»Parasztjaink világosan látják, hogy a Hazafias Arcvonal nélkül, az óriási politikai tapasztalattal és erővel rendelkező munkásosztály egészséges szövetsége nélkül lehetetlen lett volna felszabadulni a kizsákmányoló burzsoa osztály hatalma alól.«

— A parasztok felépítették és kifejlesztették jól működő szervezetüket, amely érdekeik valódi védője és kifejezője, Dimitrov vezetése alatt a munkások és parasztok együttműködése mindjobban és jobban erősödik.

Dimitrov Georginak közvetlen útmutatását követve a multban széttépett szövetkezeti mozgalom a Hazafias Arcvonalban újjászületett, összetételében demokratizálódott és alkotó tevékenysége terén ma a népi jóléti intézmények élén halad. Köreiben kialakult és megerősödött a szövetkezeti mozgalom, amely a bolgár földművelő gazdának utat mutat a falu szocializálása felé.

Bulgáriában a föld kollektív megmunkálására tértek át; eddig már kb. 800 mezőgazdasági szövetkezet létesült. Ezeknek a szövetkezeteknek mezőgazdasági gépekkel és más felszerelésekkel való ellátására gép- és traktorállomásokat állítottak fel. A szövetkezet biztosítja a dolgozó parasztok termelőerejének kifejlesztését, ezenkívül elősegíti a földművelés gépesítését és racionalizálását. Ezzel nagymértékben hozzájárul a falu kulturális életszínvonalának emeléséhez, valamint a falu és város közötti határ eltüntetéséhez is. Az állam által hathatósan támogatott szövetkezeti mozgalom igen gyorsan terjed, mert a bolgár mezőgazdák egyre jobban meggyőződnek a kollektív földművelés előnyeiről.

A nagy gazdasági átalakulás és a földreform végrehajtása után következett a bel- és külkereskedelem átszervezése. 1947 december 23-án a bolgár nép kívánságára a nemzetgyűlés törvényt hozott a bányák, az ipari vállalatok, a pénzintézetek államosításáról. A gazdasági terv keresztülvitelére a bolgár nép alkotóerőit csoportosította, hogy gazdasági helyzetének állandóságát és az életszínvonal emelését biztosítsa.

Dimitrov kormánya alatt Bulgáriában megindult a nagyméretű iparosítási folyamat, amely biztosítja Bulgária gazdasági fellendülését.

Az országot iparosítani kell, vagyis agrárállamból virágzó agráripari államot létesíteni. »Tíz-húsz év alatt kell felépíteni azt, amit a többi népek 100 év alatt építettek« — mondotta Dimitrov — és az egész bolgár nép nagy lelkesedéssel fogott e jelszó megvalósításához. Az egész országban lázas építőmunka kezdődött. Vasutak, hidak, gyárak létesülnek. Hatalmas vízduzzasztók épülnek az energia forrás megteremtésére és az öntözésekre. Dimitrovgrád iparváros is épülőben van. Mindenfelé kutatások folynak a földalatti kincsek kiaknázására. Városok és falvak villamosítását hajtják végre. Nagy ifjúsági brigádmozgalom fejlődik ki, melyben 1948-ban több mint 250.000-en vettek részt, önkén-

A föld kollektiv megmunkálása.

tes munkával. A brigádmozgalom és újjáépítés lázas törekvése határozottan jelzi a hazafias lelkesedés komoly szociális jellegű eredményeit. E mozgalomhoz mindig nagyobb tömegek csatlakoznak. Az országban erős fejlődésnek indul a falujáró brigádmozgalom is, amely nagymértékben hozzájárul a falu életszínvonalának emeléséhez és kulturális fejlődéséhez, valamint a munkás-parasztszövetség megerősítéséhez. A szoros barátság szemléltető kifejezője a 4,600.000 ingyenes munkanap, amit 1948 első felében 37.000 munkásbrigád keretében adtak a falu megsegítésére az ipari dolgozók. Az ipari vállalatok államosítása igazi gazdasági forradalom volt. Az államosított üzemek élére munkásvezetők kerültek, lelkes munkájuk következtében a leromlott termelés helyreállt, sőt az államosítás meghozta a termelés jelentős emelkedését. 1948-ban 36%-kal volt nagyobb a termelés, mint 1947-ben. A gyárakban, üzemekben, szántóföldeken munkaversenyek indultak, melyek győzteseit a »munka hőse« érdemrenddel és élmunkásjelvénnyel tüntettek ki. Ők az új Bulgária büszkeségei.

Dimitrov Georginak hatalmas érdemei vannak a népi ifjúság egysegesítése és összetartása körül.

»A néptömegek fiatalságát az új alkotmány szellemében kell nevelni. Legyenek öntudatosak és erősek saját sorsuk intézésében és politikai szociális felfogásuk érvényesítésében.«

A pártok vezetői politikai csoportokra osztva a fiatalságot, szétforgácsolták annak erejét. A bolgár nép nagy örömére ma a fiatalság egyetlen hatalmas szövetségben egyesült, amely Dimitrov Georgi lelkesítésével a munka igazi megbecsülésére, a bolgár nép iránti mély és osztatlan szeretetre neveli tagjait.

A népi ifjúság cselekvése történelmi jelentőségű. Ifjú lelkesedéssel építik a népköztársaság egészséges alapjait, s egyidejűleg képezik önmagukat. A bolgár ifjúság tudatosan dolgozik a gazdasági terv reáháruló részének megvalósításán.

A közös munka még jobban összefogja tekintélyes soraikat, erősíti kötelékeiket.

A népi ifjúság az újjáépítés egyik döntő tényezője lett; az ifjúsági szervezet köreiben a nép igazi fiai nevelődnek, a munka hősei, emberek, akik szeretettel és szívből dolgoznak a tudomány, kultúra és művészet terén; hazafiak, akiknek szíve hevesen dobog a nép függetlenségéért. Dimitrov kezdeményezésére új gyermekszervezet alakult: a »szeptemvrijcse« szervezete, melynek szárnyai alá a bolgár nép csaknem minden gyermeke bekerült.

Dimitrov nagy súlyt helyez a nőmozgalom egységének erősítésére, a mozgalom fejlesztésére. A bolgár nők hálával emlékeznek meg róla, mivel ma már teljes politikai és társadalmi szabadságot élveznek. Dimitrov pedig mindig különös gonddal és szeretettel védte a nők jogait, fáradozott a nők érvényesüléséért, nevelésükért és társadalmi felemelkedésükért, valamint a gazdasági, politikai és kultúrális életbe való bekapcsolódásukért.

Dimitrov nagy gondot fordít a bolgár nép kulturális felemelésére is.

»Külön nagy feladatok várnak az értelmiségre a Hazafias Arcvonal programmjának megvalósításában.«

Dimitrov bölcs politikájának köszönhető a haladás érdekében dolgozó művészek, tudósok és egyéb értelmiségi dolgozók nagy megbecsülése.

A kulturális bizottság létrehozásával Bulgária szellemi élete egységes irányítás alá került, melynek következtében a tudományos és művészeti intézetekben nagyobb lendülettel, nagyobb eredménnyel és szervezettséggel folyik a munka. Átszervezték a felsőbbiskolai oktatást is, a reakciós elemeket eltávolították. Az egyetemi és felsőbbiskolai felvételeknél a dolgozók fiait előnyben részesítik. Magasszínvonalú üzemipari és egyéb tanfolyamokkal biztosítják a dolgozók szakképzését, a továbbművelődés érdekében pedig esti gimnáziumokat létesítettek. Az önképző kultúrcsoportok felállításával

Dimitrov aláírja a Szovjetúnió és Bulgária közötti kölcsönös segélynyujtási egyezményt.

a munkások művészi és irodalmi érzékét fejlesztik. A tudományos akadémia és a kutatóintézetek a gazdasági terv keretében dolgoznak. A mai bolgár művészet szorosan összekapcsolódik a nép politikai és gazdasági életének problémáival, mindebből világosan kitűnik, hogy a kultúra a bolgár népet szolgálja.

Megerősödött Bulgária belpolitikai helyzete is, mégpedig olymódon, hogy eltávolították a gazdasági, politikai és kulturális életből a reakciós, kizsákmányoló, kapitalista elemeket és ezzel is biztosították a bolgár nép békés munkájának lehetőségét. Az államapparátusban gyökeres változtatásokat eszközöltek. Új népi tanácsok létesültek a városokban és a falvakban egyaránt, melyek az államhatalom új végrehajtószerveiként működnek.

Bulgária belpolitikai és nemzetközi helyzetének igen fontos tényezője a népi hadsereg és rendőrség, melyből szintén eltávolították a fasiszta elemeket. A néphadseregben és rendőrségben most csak a nép hűséges és harcban kipróbált fiai teljesítenek szolgálatot ; az 1923. szeptemberi felkelés résztvevői, a hős partizánok és a volt politikai foglyok. A fiatal és demokratikus szellemben nevelkedett bolgár népi hadsereg Dimitrov példaadó útmutatása szerint építi ki az ország elszánt, szilárd védelmét biztosító erkölcsi, politikai és technikai szervezetét.

A Dimitrov vezetése alatt megkötött és ratifikált békeszerződés épségben hagyta az ország területét.

Bulgária barátsági, együttműködési és kölcsönös segélynyujtási szerződéseket kötött, elsősorban a szociálizmus nagy hazájával, a Szovjetúnióval. A Szovjetúnió népeivel való felbonthatatlan egységgel beteljesült a bolgár nép évszázados álma.

Ugyanilyen szerződéseket kötött Bulgária a népi demokratikus országokkal is. Korrekt viszonyt tart fenn a nyugateurópai államokkal és az Egyesült Államokkal is, de nem volt hajlandó a Marsall-tervhez csatlakozni, mert nem akarta

elveszteni gazdasági és politikai függetlenségét. A Szovjetunióval és a népi demokráciákkal kötött szerződések még jobban megerősítik a bolgár nép önállóságát. Igy Bulgária a demokratikus és szabadságszerető népek sorába került, melyek élén a nagy Szovjetúnió, Bulgária kétszeres felszabadítója áll. Bulgária egyszer és mindenkorra szakított az imperialisták és a háborús uszítók táborával s a Balkán puskaporos tűzfészkéből a demokrácia és a béke őrévé vált.

A bolgár munkás- (Kommunista) párt harcban edzett, sok dicsőséget szerzett párt, Georgi Dimitrov lelkes irányítása alatt Bulgária leghatalmasabb politikai tényezőjévé vált. Ez a párt végtelenül hűséges a néphez, a népi jog és szabadság bátor és következetes harcosa. A párt nagy előnye, hogy Georgi Dimitrov személyében közismert vezetővel, bölcs tanítómesterrel, harcban megedződött, tapasztalt államférfival büszkélkedhetik, aki a népi egység és a győzelem szimbolikus alakja.

Dimitrov történelmi hivatása, hogy a bolgár népet felszabadítsa a mult örökéből és bátran vezesse előre a fejlődés helyes útjára. Beszédeiben és jelentéseiben Dimitrov bolsevik állhatatossággal és kimeríthetetlen eréllyel meggyőzte a bolgár népet erői összevonásának szükségességéről.

Dimitrov helyes és gyümölcsöző vezetéséről mélységesen meggyőződve a bolgár nép elszántan követi őt az egyetlen helyes úton: a népi demokrácia, a szocializmus útján. Dimitrov hatalmas munkát fejt ki a nap minden szakában és órájában, a Hazafias Arcvonal zászlaja alatt. Állandó tájékoztatást és útmutatást ad a bolgár népnek, hogy életfontosságú érdekeit megvédhesse.

Bulgária szabadságszerető, szorgalmas népe ma a Dimitrovi Alkotmány szellemében nevelkedik a szocializmusra, a fiatal népi köztársaság felvirágoztatására.

Mindezen munkát és eredményt a bolgár nép elsősorban nagy mesterének és tanítójának, Dimitrov Georginak köszön-

Magyar kormányküldöttség látogatása Szófiában.

heti, aki fáradhatatlanul, következetes erővel győzelemről-győzelemre vezeti a bolgár népet.

A bolgár nép őszinte elismerését és lángoló szeretetét Georgi Dimitrov iránt 65. születésnapja alkalmából szívből-fakadó forró szavakkal juttatta kifejezésre :

»*A te személyedben, Georgi Dimitrov, a bolgár nép húsa és vére, legjobb tulajdonsága, határtalan ereje, bátorsága és állhatatossága, szorgalma, megingathatatlan akarata egyesülnek. Váltsd valóra reményeidet, valósítsd meg terveidet a demokrácia érdekében, mivel ez a béke és a haladás erős, sokat ígérő záloga és a béke szimbóluma a Balkánon és Európában!*«

»*A te személyed, Georgi Dimitrov, a Hazafias Arcvonal, a népi erők harci egységét, eszméink megtestesítőjét, népünk dicsőséges zászlaját jelenti számunkra.*«

»*A te vezetéseddel, munkával és harccal épüljön a szocializmus útja!*«

GEORGI DIMITROVNAK A LIPCSEI PÉRBEN ELMONDOTT TÖRTÉNELMI VÉDŐBESZÉDE

1933 december 16.

DIMITROV: A bűnvádi perrendtartás 258. §-a alapján jogom van beszélni mind védői, mind vádlotti minőségben.

ELNÖK: Joga van végszóra s ezt a jogát most érvényesítheti.

DIMITROV: A bűnvádi perrendtartás alapján jogom van arra, hogy a váddal vitába bocsátkozzam s azután elmondjam végszavamat.

Bíró uraim, vádló uraim és védő uraim! Még e pör elején, három hónappal ezelőtt én, mint vádlott, levelet intéztem a bíróság elnökéhez. Ebben a levélben azt írtam, hogy sajnálom, hogy fellépésem összeütközésekhez vezetett. A leghatározottabban visszautasítottam azonban azt a vádat, mintha én kérdésfeltevési és nyilatkozattételi jogommal propaganda célokra szántszándékkal visszaéltem volna. Minthogy ártatlanul vádoltak, igyekeztem magamat minden rendelkezésemre álló eszközzel védelmezni.

»Megengedem, — írtam ebben a levélben — hogy különböző kérdéseket időpont és forma tekintetében nem mindig helyesen tettem fel. Ez azonban csak azzal magyarázható, hogy nem jól ismerem a német jogot. Azonkívül életemben először veszek részt ilyen bírósági főtárgyaláson. Ha választott védőm lett volna, az ilyen, saját védelmem szempontjából határozottan hátrányos incidenseket egész biztosan el tudtam volna kerülni. Emlékeztetnem kell azonban arra, hogy a birodalmi törvényszék választott védnöke (Decsev, Giafferi, Campinchi, Torres, Grigorov, Leo Gallagher és dr. Lehmann,

Saarbrücken) ügyvédekre vonatkozólag tett összes indítványaimat elvetette, Decsev úrtól pedig úgylátszik, még a tárgyalásra szóló belépőjegyet is megtagadták.

Nem viseltetem személyes bizalmatlansággal Dr. Paul Teichert úrral szemben, sem egyénileg, sem mint ügyvéddel szemben, Németország mai viszonyai között azonban hozzá, mint hivatalból kirendelt védőhöz nem lehetek a szükséges bizalommal, s ezért igyekszem magam védelmezni magamat, ami határozottan azt eredményezi, hogy olykor jogilag helytelen lépéseket teszek.

A birodalmi törvényszék előtti védelmem érdekében, valamint, azt hiszem, a főtárgyalás normális lefolyása érdekében is, még egyszer — és utóljára — a birodalmi törvényszékhez fordulok azzal a kéréssel, adják meg az engedélyt a nővérem által legutóbb megbízott ügyvédnek, Marcell Willard úrnak arra, hogy védelmemben résztvehessen.

Ha sajnálatos módon ezt az utolsó indítványomat is elutasítják, úgy nem marad más hátra számomra, mint saját magamnak védelmezni magamat, amennyire tudásom és képességem engedi.

Miután ezt az indítványomat is elutasították, elhatároztam, hogy magam fogom védeni magamat. A rám erőszakolt védőnek sem mézét, sem mérgét nem óhajtom élvezni s ezért az egész idő alatt magam védekezem.

Világos, hogy most sem érzem, hogy Dr. Teichert védőbeszéde engem bármilyen vonatkozása is kötne. Védelmem szempontjából csak az lehet mértékadó, amit a bíróság előtt eddig mondottam s az, amit most mondani fogok. Nem szeretnék Torglernek bosszúságot okozni, mert véleményem szerint védője már elég bosszúságot okozott neki, de inkább hagynám, hogy a birodalmi törvényszék engem ártatlanul halálra ítéljen, mintsem olyan védelem segítségével érjem el fölmentésemet, aminőben például Dr. Sack úr Torglert részesítette.

ELNÖK *(félbeszakítja Dimitrovot)*: Nem a maga dolga kritikát gyakorolni.

DIMITROV: Elismerem, hogy szavaim élesek és kemények. Harcaim és egész életem ugyancsak mindig élesek és kemények voltak. Beszédem azonban nyílt és őszinte beszéd. Megszoktam, hogy a dolgokat nevükön nevezem.

Én nem ügyvéd vagyok, aki itt kliensét kötelességszerűen védelmezi.

Védelmezem saját személyemet, mint vádlott kommunista.

Védelmezem kommunista forradalmi becsületeme
Védelmezem eszméimet, kommunista érzületeme
Védelmezem életem értelmét és tartalmát.

Ezért minden mondat, amelyet a birodalmi törvényszék előtt kimondok, hogy úgy mondjam, véremből való vér, húsomból való hús. Minden szó — legmélyebb felháborodásom kifejezése az igaztalan vád ellen, az ellen a tény ellen, hogy egy kommunista-ellenes bűncselekményt a kommunisták számlájára akarnak írni.

Gyakran szememre vetették, hogy nem veszem komolyan a legfőbb német bíróságot. Ez teljesen alaptalan.

Igaz, hogy számomra, mint kommunista számára, legfőbb törvény a Kommunista Internacionálé programja és legfőbb bíróság — a Kommunista Internacionálé ellenőrző bizottsága.

Számomra, mint vádlott számára, azonban a birodalmi törvényszék olyan fórum, melyet nagyon is komolyan kell venni. És pedig nemcsak azért, mert a birodalmi törvényszék tagjai különösen magas képesítéssel bíró emberek, hanem, mert ez a törvényszék a birodalom hatalmi szervezetének, az uralkodó társadalmi rendnek egyik igen fontos szerve — olyan fórum, melynek jogában áll a legnagyobb büntetést végleges formában kimérni. Nyugodt lelkiismerettel mondhatom, hogy én a birodalmi törvényszék előtt — s ezzel a nagy nyilvánosság színe előtt — minden kérdésben csak az igazat mondtam. Illegális pártomra vonatkozólag minden vallomást megtagadtam. Mindig komolyan és legmélyebb meggyőződésemből beszéltem.

ELNÖK: Nem tűröm, hogy itt, ebben a teremben, kommunista propagandát üzzön. Az egész idő alatt ezt tette. Ha így folytatja, meg fogom vonni a szót.

DIMITROV: Határozottan vissza kell utasítanom azt az állítást, mintha én propaganda célokat követtem volna. Hogy a birodalmi törvényszék előtti védekezésem propaganda hatást váltott ki — az meglehet. Hogy a bíróság előtti magatartásom vádlott kommunisták számára

mintaképül szolgálhat — ezt is fel lehet tételezni. De nem ez volt védelmem célja. Célom az volt, hogy megcáfoljam azt a vádat, hogy Dimitrovnak, Torglernek, Popovnak és Tányevnek, a Németországi Kommunista Pártnak és a Kommunista Internacionálénak bármi köze is lett volna a birodalmi gyűlés épületének felgyujtásához.

Tudom, hogy Bulgáriában senki sem hisz abban, mintha mi a gyüjtogatásban bármiképpen is résztvettünk volna. Tudom, hogy külföldön aligha hisz benne valaki. Németországban azonban mások a viszonyok, itt ilyen furcsa állításoknak esetleg hitelt adhatnak. Ezért akartam bebizonyítani, hogy a kommunista pártnak ilyen bűncselekményben való részvételhez semmi köze nem volt és nincsen. Ha már propagandáról beszélünk, hát az itt tett nyilatkozatok közül soknak volt propaganda-jellege. Közvetve Goebbels és Göring fellépésének is propaganda hatása volt a kommunizmus javára, de senki sem vonhatja őket felelősségre azért, hogy fellépesük ilyen propagandát váltott ki. *(Mozgás és derültség a teremben.)*

Nemcsak a sajtó szidalmazott engem bőségesen — ez számomra közönyös — de rajtam keresztül a bolgár népet is »rabiátus«-nak, »barbár«-nak bélyegezték, engem »sötét balkáni figurá«-nak, »vad bolgár«-nak neveztek. Emellett nem mehetek el szótlanul.

Igaz, hogy a bolgár fasizmus nagyon is rabiátus és barbár, a bolgár munkásság és parasztság azonban, valamint a bolgár nép értelmisége, egyáltalán nem rabiátus és nem barbár. Az anyagi kultúra a Balkánon határozottan nem áll oly magas színvonalon, mint más európai országokban, szellemileg és politikailag azonban néptömegeink nem állanak alacsonyabb színvonalon, mint a többi európai országok tömegei; politikai harcunk, politikai törekvéseink nem alacsonyabbfokúak, mint más országokban. Az a nép, amely ötszáz évig idegen járom alatt élt anélkül, hogy nyelvét és nemzeti jellegét elvesztette volna, munkásosztályunk és parasztságunk, melyek a bolgár fasizmus ellen és a kommunizmusért harcoltak és harcolnak — ez a nép nem barbár és nem vad. Bulgáriában csak a fasizmus barbár és vad. Kérdem azonban, elnök úr: hol az az ország, melyben a fasizmus nem barbár és nem vad?

ELNÖK *(félbeszakítja Dimitrovot)* : Csak nem a németországi viszonyokra céloz?

DIMITROV *(gúnyos mosollyal)* : Természetesen nem, elnök úr . . .

Abban az időben, amikor V. Károly »német« császár azt szokta volt mondogatni, hogy németül csak a lovaival beszélget, amikor a német nemesek és a német értelmiség csak latinul írtak és szégyeltek németül beszélni, abban az időben a »barbár« Bulgáriában Cyrill és Methodius apostolok megteremtették az ó-bolgár írásmódot.

A bolgár nép minden erejével és kitartóan harcolt az idegen járom ellen. Ezért tiltakozom a bolgár népet érintő támadások ellen. Semmi okom arra, hogy szégyeljem bolgár voltomat és büszke vagyok arra, hogy a bolgár munkásosztály fia vagyok.

Mielőtt a főkérdésre áttérnék, még a következőket kell kijelentenem. Dr. Teichert szemünkre vetette, hogy mi magunk hoztuk magunkat abba a helyzetbe, hogy a birodalmi gyűlés épületének felgyujtásával vádoltak meg. Erre azt kell válaszolnom, hogy március 9-étől, amikor letartóztattak, a jelen per megkezdéséig sok idő telt el. Ez alatt az idő alatt minden gyanútkeltő körülményt ki lehetett volna vizsgálni. A nyomozás alatt beszéltem a birodalmi gyűlés épületének felgyujtása körüli körülmények kivizsgálására kiküldött úgynevezett »Tűzbizottság« tisztviselőivel. Ezek a tisztviselők azt mondták nekem, hogy a bolgárok nem bűnösök a gyujtogatásban. Csak útleveleinket, álneveinket és hamis címeinket vetették a szemünkre.

ELNÖK : Amiről most beszél, arról a perben nem volt szó, s ezért nincs joga beszélni erről.

DIMITROV : Elnök úr ! Ez alatt az idő alatt az összes adatokat meg kellett volna vizsgálni, hogy bennünket ez alól a vád alól idejében tisztázzanak. A vádiratban rámutatnak arra, hogy Dimitrov, Popov és Tányev kijelentették, hogy ők bolgár emigránsok ; ennek ellenére azonban a vádirat szerint bebizonyítottnak kell tekinteni, hogy illegális munka céljából tartózkodtak Németországban. A Kommunista Párt küldte őket ide Moszkvából — mondja a vádirat — a fegyveres felkelés előkészítésére. A vádirat 83. oldalán az áll, hogy, bár Dimitrov kijelentette, hogy február 25-től 28-ig nem

volt Berlinben, ez mit sem változtat a dolgok állásán és Dimitrovot nem mentesíti a birodalmi gyűlés épületének felgyujtásában való bűnrészesség vádja alól. Ez kitűnik — mondja tovább a vádirat — nemcsak Hellmer vallomásából, de más tények is amellett szólnak, hogy...

ELNÖK *(félbeszakítja)*: Ne olvassa fel itt az egész vádiratot, amit különben is valamennyien jól ismerünk.

DIMITROV: Meg kell mondanom, hogy háromnegyedrésze mindannak, amit a vádlók és védők itt a bíróság előtt mondtak, már régen közismert volt. Mégis mindazt újra elmondták. *(Derültség és mozgás a teremben.)* Heller kijelentette, hogy Dimitrov és van der Lubbe együtt voltak a Bayernhof-vendéglőben. Továbbá ezt olvasom a vádiratban: »Ha Dimitrovot nem is érték tetten a bűncselekmény elkövetésének színhelyén, a birodalmi gyűlés épülete felgyujtásának előkészítésében ő is részt vett. Münchenbe azért utazott, hogy alibit biztosítson a maga számára. A Dimitrovnál talált brosurák igazolják, hogy részt vett a németországi kommunista mozgalomban.« Ez volt az alapja ennek az elsietett, halvaszületett vádiratnak. *(Az elnök félbeszakítja Dimitrovot és közli vele, hogy ezt a kifejezést a vádirattal kapcsolatban nem szabad használnia.)*

DIMITROV: Majd keresek valami más kifejezést.

ELNÖK: De ne ilyen megengedhetetlen szavakat.

DIMITROV: Most más dologgal kapcsolatban térek vissza a vád módszereihez és a vádirathoz.

A jelen per jellegét az a tétel határozza meg, hogy a birodalmi gyűlés épületének felgyujtása a Németországi Kommunista Párt, sőt a világkommunizmus műve volt. Ezt a kommunista-ellenes cselekedetet, a birodalmi gyűlés épületének felgyujtását, a kommunisták számlájára írták, a kommunista felkelésre adott jelnek, a német alkotmány megváltoztatására adott jelnek nyilvánították. E tétel segítségével az egész pernek kommunista-ellenes jelleget adtak. A vádiratban ez áll: »A közvád ezért azon az állásponton van, hogy ezt a bűncselekményt jeladásnak szánták az állam ellenségei számára, akik ezzel akarták megkezdeni a német birodalom elleni általános támadásukat, hogy a német birodalmat szétzúzzák s annak helyére a proletariátus diktatúráját

— a III. Internacionále kegyeitől függő szovjet államot — állítsák ..«

Bíró uraim ! Nem első ízben történik, hogy a kommunistáknak ilyesfajta merényletet tulajdonítanak. Nem sorolhatom fel itt az összes ilyenfajta példákat. Emlékszem arra a vasúti merényletre, mely itt Németországban, Jüterbognál történt s melyet egy elmebajos, egy kalandor, egy provokátor követett el. Akkoriban nemcsak Németországban, de más országokban is, hónapokon át tartotta magát az az állítás, hogy a merényletet a Németországi Kommunista Párt szervezete, hogy az kommunisták terrorista cselekedete volt. Aztán kitűnt, hogy az elmebajos kalandor Matuska volt a tettes. Le is tartóztatták és elítélték.

Emlékszem egy másik példára — a francia köztársasági elnöknek Gorgulov általi meggyilkolására. Akkor is az összes országokban heteken keresztül azt állították, hogy itt a kommunisták keze volt a dologban. Gorgulovot kommunistának, szovjet ügynöknek nyilvánították. És mi tűnt ki a dologból: A merényletet fehérgárdisták szervezték és Gorgulov provokátor volt, aki a Szovjetúnió és Franciaország közötti viszony megszakítását akarta előidézni.

Emlékszem a szófiai székesegyház elleni merényletre is. Ezt a merényletet nem a Bulgáriai Kommunista Párt szervezte. De a kommunista pártot üldözték miatta. Kétezer munkást, parasztot és intellektuelt gyilkoltak le bestiális módon a fasiszta bandák azzal az ürüggyel hogy a kommunisták robbantották fel a székesegyházat. A szófiai székesegyháznak ezt a provokációs felrobbantását a bolgár rendőrség szervezte meg. Prutkin szófiai rendőrfőnök már 1920-ban, a vasutas-sztrájk idején, maga szervezett bombamerényleteket, amelyek a bolgár munkásság ellen irányuló provokációk voltak.

ELNÖK *(félbeszakítja Dimitrovot)* : Ez nem tartozik a jelen perhez.

DIMITROV : Heller rendőrtisztviselő itt kommunista gyujtogató-propagandáról stb. beszélt. Én megkérdeztem, nem tud-e olyan esetekről, mikor kapitalisták maguk követtek el gyujtogatást s aztán a kommunisták terhére rótták? A »Völkischer Beobachter« október 5-i számában az áll, hogy a stettini rendőrség ...

ELNÖK: Ezt a cikket a tárgyaláson nem mutattak fel.
(Dimitrov tovább akar beszélni.)
ELNÖK: Ne merjen itt erről beszélni, ha a perben erről nem volt szó.
DIMITROV: A gyujtogatások egész sora ...
(elnök ismét félbeszakítja.)
DIMITROV: Ez a vizsgálat tárgyát képezte, mert itt a gyujtogatások egész sorát rótták a kommunisták terhére. Aztán kitűnt, hogy a kapitalisták maguk követték el a gyujtogatásokat — »munkaszerzés céljából!« Emlékeztetek még egy momentumra: az okirathamisításokra. Számos esetben használtak hamisítványokat a munkásosztály ellen. Az ilyen hamisítványok száma óriási! Emlékeztetek például az úgynevezett »Zinovjev-levél«-re. Ez hamisítvány volt, melyet az angol konzervatívok a munkásosztály ellen használtak fel. Emlékszem egész sor hamisított okiratra, melyek itt Németországban játszottak szerepet ...
ELNÖK: Ez kívülesik az itt tárgyalás alatt lévő ügy keretein.
DIMITROV: Itt azt állították, hogy a birodalmi gyűlés épületének felgyujtása jeladás volt fegyveres felkelésre. Ezt a következőképpen igyekeztek megalapozni: Göring itt a bíróság előtt kijelentette, hogy a Németországi Kommunista Pártnak akkor, amikor Hitler hatalomra jutott, kellett valamit kezdeni, hogy tömegeit feltüzelje. Göring ezt mondta: »A kommunisták kénytelenek voltak valamit kezdeni — most vagy soha.« Azt mondta, hogy a kommunista párt már előzőleg éveken keresztül harcra szolította a tömegeket a nemzeti-szocializmus ellen, és hogy a Németországi Kommunista Párt számára a hatalomnak a nemzeti-szocialisták által történt megragadása pillanatában nem maradt más hátra, mint — most vagy soha — megindítani a harcot. A birodalmi főügyész megkísérelte ennek a tételnek szabatosabb és még »okosabb« megformulázását.
ELNÖK: Nem fogom eltűrni, hogy Ön itt a birodalmi törvényszéket sértegesse.
DIMITROV *(tovább beszél)*: Amit Göring, mint legfőbb vádló, állított, azt a birodalmi főügyész továbbfejlesztette. Dr. Werner birodalmi főügyész ezt mondta: »... Ezért a kommunista párt számára akkor az a helyzet állt elő,

hogy vagy fel kellett adnia a harcot, vagy pedig, anélkül, hogy a szükséges előkészületeket teljes mértékben megtette volna, fel kellett vennie a harcot. Ez volt az egyedüli lehetőség számára. Vagy harc nélkül lemondani céljáról, vagy bizonyos kétségbeesett cselekedetre, va banque játékra szánni rá magát, ami adott körülmények között még megmenthette volna a helyzetet. Rosszul is üthetett ki a dolog, a helyzet azonban ezzel sem lett volna számára rosszabb, mint abban az esetben, ha egyetlen csata nélkül adja fel a harcot.« Az itt felállított és a kommunista pártnak tulajdonított tétel nem kommunista tétel. Az elmondottak feltételezése azt mutatja, hogy a Németországi Kommunista Párt ellenségei ezt a pártot rosszul ismerik. Aki helyesen akar harcolni ellenfele ellen, annak ezt az ellenfelet jól kell ismernie. A párt betiltása, a tömegszervezetek feloszlatása, a legalitás elvesztése — mindez természetesen súlyos csapás a forradalmi mozgalom számára. Ez azonban még távolról sem jelenti azt, hogy ezzel minden elveszett.

1933 februárjában a Németországi Kommunista Pártot a betiltás veszedelme fenyegette. A kommunista sajtót betiltották s a kommunista párt betiltása is várható volt. A Németországi Kommunista Párt számolt evvel. Erről beszéltek a röplapok és az újságok. A Németországi Kommunista Párt jól tudta, hogy a kommunista párt számos országban be van tiltva és ennek ellenére folytatja munkáját és harcát. Lengyelországban, Bulgáriában, Olaszországban és több más országban a kommunista pártot betiltották. Én a Bulgáriai Kommunista Párt tapasztalatai alapján beszélhetek arról, hogy ez mit jelent. Az 1923 évi fölkelés után a kommunista pártot betiltották. A párt azonban tovább dolgozott, bár ez sok áldozatba került, és még erősebb lett, mint 1923 előtt volt.

Ezt minden kritikusan gondolkodó ember megérti.

A Németországi Kommunista Párt, ha illegális is, megfelelő helyzetben keresztülviheti a forradalmat. Mutatják ezt az Oroszországi Kommunista Párt tapasztalatai. Oroszországban a kommunista párt illegális volt és véres üldözéseknek volt kitéve; aztán mégis a munkásosztály a kommunista párttal az élén — hatalomra jutott. A Németországi Kommunista Párt

vezető emberei nem gondolkozhattak úgy, hogy minden elveszett, hogy a kérdés úgy áll, hogy »vagy-vagy«: vagy fölkelés vagy pusztulás. A Németországi Kommunista Párt vezetőségének nem lehettek ilyen ostoba gondolatai. A Németországi Kommunista Párt jól tudta, hogy az illegális munka sok áldozatba fog kerülni, hogy ez a munka önfeláldozást és bátorságot követel, de azt is tudta, hogy forradalmi erői növekedni fognak, s hogy a maga elé szabott feladatokkal meg fog tudni birkózni. Ezért teljesen lehetetlen, hogy a Németországi Kommunista Párt abban az időben va banque játékot űzött volna. A kommunisták szerencsére nem olyan rövidlátóak, mint ellenfeleik. És még a legnehezebb helyzetekben sem vesztik el a fejüket.

Hozzá kell tennem, hogy a Németországi Kommunista Párt és a többi kommunista pártok a Kommunista Internacionálé szekciói. Mi a Kommunista Internacionálé? Idézem a Kommunista Internacionálé szervezeti szabályának első szakaszát:

»A Kommunista Internacionálé — a munkások nemzetközi szövetsége — a különböző országok kommunista pártjainak egy egészséges kommunista világpártban való egyesülése. A Kommunista Internacionálé, mint a világproletariátus forradalmi mozgalmának vezére és szervezője, mint a kommunizmus elveinek és céljainak letéteményese, a munkásosztálynak és a szegényparasztság széles rétegeinek többségéért, a proletariátus világdiktatúrájának megteremtéséért, a szocialista szovjetköztársaságok világszövetségének létesítéséért, az osztályok teljes megszüntetéséért és a szocializmusnak, a kommunista társadalom emèz első fokának megvalósításáért harcol.« A Kommunista Internacionálénak ebben a milliókat számláló világpártjában a legerősebb párt a Szovjetúnió Kommunista Pártja. Ez a párt a Szovjetúniónak, a világ legnagyobb államának uralkodó pártja. A Komintern, ez a kommunista világpárt a politikai helyzetet az összes országok kommunista pártjainak vezetőségeivel együttesen ítéli meg. A Kommunista Internacionálé, melynek az összes szekciók közvetlenül felelősek, nem összeesküvő szervezet, hanem, világpárt. Ilyen párt nem játszik a felkeléssel és a forradalommal. Ilyen párt nem teheti azt,

hogy követői millióinak hivatalosan egy valamit mond és ugyanakkor titokban az ellenkezőjét csinálja. Ilyen párt, kedves jó uram, dr. Sack, nem ismer kettős könyvvitelt!

Dr. SACK: Szép, szép, csak űzze nyugodtan tovább a kommunista propagandát.

DIMITROV: Ilyen párt komolyan és felelősségének teljes tudatában cselekszik, mikor a proletariátus milliós tömegeihez fordul, mikor határozatait fogalmazza taktikáját és legközelebbi feladatait illetőleg. Idézek a Kommunista Internacionálé végrehajtó bizottságának XII. plenáris ülésén hozott határozatokból. Ezeket a határozatokat itt a tárgyaláson idézték, tehát nekem is jogom van felolvasni azokat. E határozatok értelmében a Németországi Kommunista Párt főfeladata a következő volt:

»Mozgósítani a dolgozók milliós tömegeit életbevágó érdekeik védelmére, a monopoltőke részéről történő kifosztásuk ellen, a fasizmus ellen, a szükségrendeletek ellen, a nemzeti-szocializmus és sovinizmus ellen s gazdasági és politikai sztrájkok szervezése útján, a proletárinternacionalizmusért folytatott harc útján elvezetni a tömegeket a politikai általános sztrájkhoz; meghódítani a mértékadó szociáldemokrata tömegeket s a szakszervezeti munka gyöngéit erélyesen kiküszöbölni. A főjelszó, melyet a Németországi Kommunista Pártnak a fasiszta diktatúra jelszavával (»Harmadik birodalom«) éppen úgy, mint a szociáldemokrata párt jelszavával (»Második köztársaság«) szembe kell állítania, a munkás- és parasztköztársaság vagyis a Szocialista Szovjet-Németország jelszavát ami az osztrák népnek és más német területeknek önkéntes csatlakozását is lehetővé teszi.«

Tömegmunka, tömegharc, tömegellenállás, egységfront, semmiféle kaland — ez a kommunista taktika alfája és omegája.

Nálam a Komintern végrehajtó bizottságának egy felhívását találták; feltételezem, hogy azt is idézhetem. Ebben a felhívásban különösen fontos két pont. Szó van benne a németországi eseményekkel kapcsolatban a különböző országokban szervezendő tüntetésekről.

Szó van benne a kommunista párt feladatairól a nemzeti-szocialista terror elleni küzdelemben, valamint a munkásosztály szervezeteinek és sajtójának megvédelmezéséről. Ebben a felhívásban többek között ez áll:

»A kommunista és szociáldemokrata munkások harci egységfrontja kiépítésének útján a főakadályt a burzsoáziával való együttműködésnek az a politikája képezte és képezi, amit a szociáldemokrata pártok folytatnak, melyek a nemzetközi proletariátust ezidőszerint az osztályellenség csapásainak szolgáltatták ki. A burzsoáziával való együttműködésnek ez a politikája, mely a »kisebb rossz« politikájának neve alatt ismeretes, vezetett a gyakorlatban Németországban a fasiszta reakció győzelméhez.«

A Kommunista Internacionálé és az összes országok kommunista pártjai ismételten készségüket nyilvánították a szociáldemokrata munkásokkal való közös harcra a tőke támadása, a politikai reakció és a háborús veszedelem ellen. A kommunista pártok voltak a kommunista, szociáldemokrata és pártonkívüli munkások közös harcának szervezői, a szociáldemokrata pártvezérek ellenére, akik a munkástömegek egységfrontját rendszeresen felborították. A Németországi Kommunista Párt még mult év július 20-án, a porosz szociáldemokrata kormánynak Papen által történt elkergetése után, javaslatot tett a Németországi Szociáldemokrata Pártnak és a Németországi Szakszervezeti Szövetségnek a fasizmus elleni közös sztrájk szervezésére. A Németországi Szociáldemokrata Párt és a Németországi Szakszervezeti Szövetség azonban — az egész II. Internacionálé jóváhagyásával — ezt a közös sztrájk szervezésére vonatkozó javaslatot provokációnak bélyegezte. Mikor Hitler magához ragadta a hatalmat, a Németországi Kommunista Párt megismételte közös akcióra való felhívását, felszólította a Németországi Szociáldemokrata Párt vezetőségét és a Németországi Szakszervezeti Szövetség vezetőségét a fasizmus elleni védelmi harc megszervezésére, de ezúttal is elutasító választ kapott. Sőt, mi több, mikor mult év novemberében a berlini közlekedési munkások a bérleszállítások ellen egyértelműleg sztrájkba léptek, a Németországi

Szociáldemokrata Párt felborította a harci egységfrontot. A nemzetközi munkásmozgalom gyakorlata tele van hasonló példákkal.

Legutóbb ez év február 19-én a Szocialista Munkás Internacionálé vezetősége nyilatkozatot tett közzé az ezen Internacionáléhoz tartozó szociáldemokrata pártok abbeli készségéről, hogy a németországi fasiszta reakció elleni harcban a kommunistákkal egységfrontot alkossanak. Ez a nyilatkozat a legélesebb ellentétben áll a Szocialista Munkás Internacionálé és a szociáldemokrata pártok egész eddigi politikájával és tevékenységük feljogosítja a Kommunista Internacionálét és a kommunista pártokat, hogy ne higgyenek a Szocialista Munkás Internacionálé vezetősége által tett nyilatkozat őszinteségében, tekintve, hogy ezt a javaslatot oly időben tette, mikor az országok egész sorában és főleg Németországban a munkástömegek már maguk vették kezükbe a harci egységfront megszervezését.

Ennek ellenére a Kommunista Internacionálé végrehajtó bizottsága, a németországi munkásosztály ellen előrenyomuló és a világreakció összes erőit minden féküktől felszabadító fasizmusra való tekintettel, felszólítja az összes kommunista pártokat, hogy tegyenek még egy kísérletet a szociáldemokrata munkástömegekkel való harci egységfrontnak a szociáldemokrata pártok közvetítése útján leendő megteremtésére. A Kommunista Internacionálé végrehajtó bizottsága ezt a kísérletet abban a szilárd meggyőződésben teszi, hogy a munkásosztály egységfrontja az osztályharc talaján a tőke és a fasizmus támadását vissza tudná verni s a mindennemű kapitalista kizsákmányolás elmaradhatatlan végét rendkívüli mértékben meg tudná gyorsítani.

Tekintettel arra, hogy a viszonyok sajátossága, valamint az egyes országokban a munkásság előtt álló konkrét feladatok különbözősége következtében a kommunista és szociáldemokrata pártok között a burzsoázia elleni meghatározott akciókra kötött megállapodás legeredményesebben az egyes országok keretei között vihető keresztül, a Kommunista Internacionálé végrehajtó bizottsága ajánlja az egyes országok kommunista pártjainak, hogy forduljanak a Szocialista Munkás Internacionáléhoz tartozó pártok vezetőségeihez

a fasizmus és a tőke támadása elleni közös akciókra vonatkozó javaslatokkal. A megállapodást kötő pártok közötti tárgyalások alapjául azonban a közös harc elemi előfeltételeinek kell szolgálniok. A burzsoázia elleni konkrét akcióprogram nélkül a pártok közötti bármiféle megállapodás a munkásosztály érdekei ellen lenne.

A Kommunista Internacionálé végrehajtó bizottsága, mely a nemzetközi munkásosztály színe előtt ezeket a javaslatokat teszi, felhívja az összes kommunista pártokat és elsősorban a Németországi Kommunista Pártot, hogy azonnal, anélkül hogy a szociáldemokráciával a közös harcról folytatott tárgyalások s a kötött megállapodások eredményét kivárnák, kezdjék meg mind a szociáldemokrata munkásokkal, mind az összes többi irányzatokhoz tartozó munkásokkal közös harci vezetőségek szervezését.

A kommunisták sokévi harcukkal bebizonyították, hogy nem szavakkal, de tettekkel álltak és fognak állni a burzsoázia elleni osztályakciók egységfrontjáért folyó harc legelső soraiban.

A Kommunista Internacionálé végrehajtó bizottsága szilárdul meg van győződve, hogy a szociáldemokrata és pártonkívüli munkások, függetlenül attól, hogy a szociáldemokrata vezérek milyen álláspontot fognak elfoglalni az egységfront létesítésével szemben, minden akadályt le fognak győzni s az egységfrontot a kommunistákkal együtt nem szavakkal, de tettekkel fogják megteremteni.

Éppen ma, mikor a német fasizmus a németországi munkásmozgalom szétzúzására hallatlan provokációt szervezett meg (a birodalmi gyűlés épületének felgyujtása, fegyveres fölkelésre vonatkozó hamis okmányok gyártása stb.), minden munkásnak fel kell ismernie osztálykötelességét a tőke támadása és a fasiszta reakció elleni harcban . . .

Ebben a felhívásban egy szó sincs a hatalomért való közvetlen harcról. Ezt a feladatot sem a Németországi Kommunista Párt, sem a Kommunista Internacionálé nem tűzték maguk elé. Meg kell azonban mondanom, hogy a Kommunista Internacionálé felhívása előre látja a fegyveres felkelést a jövőben.

A bíróság ebből azt a következtetést vonta le hogy ha egyszer a kommunista párt céljául a fegyveres felkelést tűzi, ezt a felkelést közvetlenül elő is készítették s annak ki is kellett törnie. Ez azonban illogikus és helytelen következtetés, — hogy keményebb kifejezést ne használjak. Igaz, természetesen, hogy a világ összes kommunista pártjainak feladata a proletariátus diktatúrájáért való harc. Ez a mi elvünk és célunk. Ez azonban egy meghatározott program, melynek megvalósításához nemcsak a munkásosztály, de a dolgozók többi rétegeinek erőire is szükség van. Mindenki tudja, hogy a Németországi Kommunista Párt a proletárforradalom mellett volt, azonban nem ez az a kérdés, melyet a jelen per eldönteni hivatva van. A kérdés itt az, hogy tényleg február 27-ére volt-e kitűzve a hatalom megragadására irányuló felkelés a birodalmi gyűlés épületének felgyujtásával kapcsolatban.

Minő eredménnyel járt a bírói vizsgálat, bíró uraim? Az a legenda, hogy a birodalmi gyűlés épületének felgyujtása a kommunisták műve volt, teljesen szertefoszlott. Én nem fogok itt sok tanuvallomást idézni, mint ahogy azt a többi védők tették. Ezt a kérdést azonban minden józaneszű ember számára tisztázottnak lehet tekinteni. A birodalmi gyűlés épületének felgyujtása semmiféle összefüggésben sem áll a Németországi Kommunista Párt működésével nemcsak a fölkeléssel nem, de semmiféle tüntetéssel, sztrájkkal vagy más ilyesmivel sem. A bírói vizsgálati eljárás ezt bebizonyította. A birodalmi gyűlés épületének felgyujtását senki — gonosztevőkről és őrültekről nem beszélek — nem úgy fogta fel, mint fölkelésre adott jelt. Senki a birodalmi gyűlés felgyujtásával kapcsolatban nem vett észre semmi felkelésre irányuló cselekményt, akciót, kísérletet. Senki ilyesmiről nem is hallott. Az erről szóló mesék jóval későbbi keletűek. A munkásság abban az időben védekezésben volt a támadó fasizmussal szemben. A Németországi Kommunista Párt megkísérelte a tömegek ellenállásának, a védekezésnek megszervezését. Bebizonyítást nyert azonban, hogy a birodalmi gyűlés épületének felgyujtása nagyarányú irtó hadjárat megkezdésére szolgált ürügyül a munkás-

osztály és annak élcsapata a Németországi Kommunista Párt ellen.

Megcáfolhatatlanul beigazolást nyert, hogy a felelős kormányképviselők február 27-én és 28-án egyáltalán nem gondoltak egy küszöbön álló kommunista fölkelésre. Én számos kérdést tettem fel erre vonatkozólag a kihallgatott tanúkhoz. Kérdeztem errenézve Hellert, a híres Karwahnet *(Derültség a teremben.)* Freyt, Helldorf grófot és a rendőrtisztviselőket. A különböző variációk ellenére valamennyien azt válaszolták hogy küszöbön álló kommunista fölkelésről semmit sem tudtak, semmit sem hallottak. Ez azt jelenti, hogy a kormánykörök részéről egyáltalán semmiféle intézkedés nem történt.

(Az elnök rámutat, hogy a bírósághoz beérkezett erre vonatkozólag a Berlin Nyugati-kerület rendőrfőnökének egy jelentése.)

DIMITROV: Az illető rendőrfőnök nyilatkozatában arról beszél, hogy Göring őt magához rendelte és szóbeli utasításokat adott neki a Németországi Kommunista Párt elleni harcra, vagyis a kommunista gyűlések, sztrájkok, tüntetések választási kampányok stb. elleni harcra. Ebben a jelentésben azonban nincs szó közvetlenül küszöbönálló kommunista fölkelés elleni intézkedésekről.

Tegnap Seuffert védő is beszélt erről a kérdésről. Seuffert azt a végkövetkeztetést vonta le, hogy a kormánykörökben abban a pillanatban senki sem várt fölkelést. Goebbelsre hivatkozott és rámutatott arra, hogy Goebbels nem adott hitelt annak a jelentésnek, mely a birodalmi gyűlés épületének felgyujtásáról szól. Hogy ez tényleg így volt-e az más kérdés.

Ebben a vonatkozásban bizonyítékul szolgál a német kormánynak 1933 február 28-i szükségrendelete is. Ezt a rendeletet a tűzeset után bocsátották ki. Tessék elolvasni ezt a rendeletet. Mi áll benne? Az áll benne, hogy az alkotmány egyes pontjait és pedig a szervezkedési szabadságról a személyek és lakások sérthetetlenségéről stb. szóló pontokat felfüggesztik. Ez ennek a szükségrendeletnek, a rendelet második szakaszának lényege — hadjárat a munkásosztály ellen.

ELNÖK *(félbeszakítja Dimitrovot)* : Nem a munkásosztály, hanem a kommunisták ellen.

DIMITROV : Meg kell mondanom, hogy e szükségrendelet alapján nemcsak kommunistákat, de szociáldemokrata és keresztényszocialista munkásokat is letartóztattak, akiknek szervezeteit feloszlatták. Hangsúlyczni kívánom, hogy ez a szükségrendelet nemcsupán a Németországi Kommunista Párt ellen irányult, bár természetesen elsősorban ellene, hanem a többi ellenzéki pártok és csoportok ellen is. Ez a törvény a kivételes állapot igazolására volt szükséges s közvetlen és szerves kapcsolatban áll a birodalmi gyűlés épületének felgyujtásával.

ELNÖK : Ha a német kormányt támadja, meg fogom vonni a szót.

DIMITROV : Egy kérdés ebben a perben teljesen tisztázatlanul maradt.

ELNÖK : Beszéljen a bírákhoz, ne pedig a teremnek, máskülönben a beszédét propagandának lehet tekinteni.

DIMITROV : Egy kérdést sem a vádlók sem a védők nem tisztáztak. Nem csodálkozom, hogy nem tartották ezt szükségesnek. Nagyon félnek ettől a kérdéstől. Arról a kérdésről van szó, hogy milyen volt a politikai helyzet Németországban 1933 februárjában. Nekem foglalkoznom kell itt ezzel a kérdéssel. Február végén a politikai helyzet olyan volt, hogy a nemzeti front táborán belül folyt a harc.

ELNÖK : Most olyan területre lép, melynek érintését ismételten megtiltottam.

DIMITROV : Emlékeztetni kívánom a bíróságot arra az indítványomra, melyben egész sor tanú — úgymint : Schleicher, Brünning, Papen, Hugenberg a »Stahlhelm« másodelnöke, Düsterberg és mások kihallgatását javasoltam.

ELNÖK : A bíróság azonban ezeknek a tanúknak a kihallgatását elutasította. Önnek tehát ezzel a kérdéssel nem szabad foglalkoznia.

DIMITROV : Tudom ezt — és azt is tudom, hogy miért.

ELNÖK : Kellemetlen számomra hogy végszavát folyton félbe kell szakítanom de ön köteles magát utasításaimhoz tartani.

DIMITROV: Ez a nemzeti táboron belüli belső harc azzal a harccal függött össze, mely a német gazdaság vezető köreinek táborában a kulisszák mögött folyt. Egyrészről Thyssen és Krupp (a hadiipar) körei, melyek sok éven át finanszírozták a nemzeti-szocialista mozgalmat és másrészről konkurrenseik, akiket másodrendű szerepre akartak leszorítani. Thyssen és Krupp az egyeduralom és abszolút uralom elvét akarták — a gyakorlatban saját vezetésük alatt — az országban bevezetni, s a munkások életszínvonalát jelentékenyen lesüllyeszteni, és ezért a forradalmi proletariátust le kellett verni. A kommunista párt ebben az időben azon fáradozott, hogy megteremtse az egységfrontot, hogy az erőket a nemzeti-szocialistáknak a munkásmozgalom megsemmisítésére tett kísérletei elleni védekezésre összefogja. A szociáldemokrata munkások egyrésze érezte a munkásság egységfrontjának szükségességét és megértette a helyzetet. A szociáldemokrata munkások ezrei léptek át a Németországi Kommunista Pártba. Februárban és márciusban azonban az egységfront helyreállításának feladata egyáltalán nem a fölkelést és annak előkészítését jelentette, hanem csak a munkásosztály mozgósítását a tőkések rablóhadjárata és a nemzeti-szocialisták erőszakoskodásai ellen . . .

ELNÖK *(félbeszakítja Dimitrovot)*: Ön mindig azt hangoztatta, hogy önt csak Bulgária politikai helyzete érdekli. Ezek a fejtegetései azonban azt mutatják, hogy igen nagy érdeklődéssel viseltetett Németország politikai kérdései iránt is.

DIMITROV: Ön szemrehányást tesz nekem, elnök úr. Erre azt válaszolhatom önnek: mint bolgár forradalmár érdeklődéssel viseltetem az egész világ forradalmi mozgalmai iránt. Igy például érdeklődéssel viseltetem a délamerikai politikai kérdések iránt is s ismerem is ezeket a kérdéseket, talán nem kevésbbé, mint a németországiakat, bár soha Amerikában nem voltam. Ez azonban természetesen nem jelenti azt, hogy ha valahol Dél-Amerikában véletlenül leégne egy parlamentépület, hogy annak a felgyujtója én lennék.

Itt a tárgyaláson a bírói vizsgálat folyamán sokat tanultam és minthogy jó politikai érzékem van, sok részletkérdésről tiszta képet nyertem. Abban az idő-

szakban a politikai helyzetnek két főmomentuma volt: egyik volt a nemzetiszocialisták egyeduralomra való törekvése s a másik — az előbbinek mintegy ellensúlyozója — a kommunista párt tevékenysége, mely a munkások egységfrontjának megteremtésére irányult. Véleményem szerint ez itt a tárgyaláson a bírói vizsgálat során is megmutatkozott. A nemzetiszocialistáknak szükségük volt valami elterelő manőverre, hogy a nemzeti táboron belül felmerülő nehézségekről a figyelmet elterelj ék és a munkások egységfrontját áttörjék. A »nemzeti kormány«-nak szüksége volt valami impozáns ürügyre a február 28-i szükségrendelet kibocsátásához, mely eltörölte a személyi- és sajtószabadságot és bevezette a rendőri üldözések, gyüjtőtáborok és más kommunista ellenes harcieszközök rendszerét.

ELNÖK: Most már elérte a végső határt: célzásokat tesz!

DIMITROV: Én csak meg akarom világítani a német politikai helyzetet közvetlenül a birodalmi gyűlés épületének felgyujtása előtt úgy, ahogy azt én látom.

ELNÖK: Itt nincs helye célzásoknak a kormány címére, sem állításoknak, melyeket már régen megcáfoltak.

DIMITROV: A munkásosztálynak teljes erővel védenie kellett magát, ezért kísérelte meg a Németországi Kommunista Párt az egységfront megszervezését, Wels és Breitscheid ellenállása ellenére, akik ma külföldön olyan hisztériásan kiabálnak.

ELNÖK: Most már saját védelmére kell áttérnie, ha egyáltalában szándéka van védekezni, mert különben nem marad rá ideje.

DIMITROV: Már előzőleg kijelentettem, hogy e pontban egyetértek a vádirattal. Most ismételnem kell ezt a kijelentésemet. Arról van szó, hogy egyedül követte-e el van der Lubbe a gyujtogatást vagy voltak segítőtársai. A vád képviselője, Parrisius, itt kijelentette, hogy a vádlottak sorsa attól függ, hogy voltak-e van der Lubbénak bűntársai vagy sem. Erre ezt felelem: nem és ezerszer nem, a vádlónak ez a végkövetkeztetése logikátlan. Az én véleményem az, hogy van der Lubbe tényleg nem egyedül gyujtotta fel a birodalmi gyűlés épületét. A szakértői vélemények, valamint a bírói

vizsgálat adatai alapján arra a következtetésre jutok, hogy az a tűz, mely a birodalmi gyűlés nagytermében pusztított, más természetű volt, mint amely az étteremben, az első emeleten, stb. égett. A nagytermet mások és más eszközökkel gyujtották fel. Lubbe saját gyujtogatásai és a nagyterem égése csak időben estek össze, máskülönben azonban alapjában különbözők. Legvalószínűbb az, hogy Lubbe csak ezeknek az embereknek öntudatlan eszköze volt, akit kihasználtak. Van der Lubbe itt nem mondott el mindent. Most is makacsul kitart hallgatása mellett. E kérdés megoldása azonban nem dönti el a vádlottak sorsát. Lubbe nem volt egyedül, de nem Torgler és nem Popov, nem Tányev és nem Dimitrov voltak vele. Valószínű, hogy Lubbe február 26-án Hennigsdorfban találkozott egy emberrel, akinek beszélt a városi tanács épületében és a palotában eszközölt gyujtogatásairól. Ez az ember azt mondta neki, hogy ez a gyujtogatás — gyerekjáték. Felgyujtani a birodalmi gyűlés épületét a választások idején — ez lenne az igazi. Igy jött létre a birodalmi gyűlés felgyujtásának gondolata a politikai provokáció és politikai őrület között kötött rejtett kettős szövetség útján. A szövetségnek az a tagja, aki a politikai őrületet képviseli, itt ül a vádlottak padján. A szövetségnek azok a tagjai azonban, akik a politikai provokációt képviselik, szabadon járnak. Az együgyű van der Lubbe nem tudhatta, hogy amíg ő az étteremben, a folyosón és az alsó emeleten végezte ügyetlen gyujtogatási kísérleteit, az ismeretlen, azt a folyékony gyujtóanyagot felhasználva, melyről Dr. Schatz beszélt, a nagyteremben gyujtogatott.

(Van der Lubbe nevetni kezd. Egész teste hangtalan nevetőgörcsökben rángatózik. Ebben a pillanatban az egész terem figyelme, bíráké és vádlottaké egyaránt, van der Lubbéra összpontosul.)

DIMITROV *(Lubbéra mutatva)*: Az ismeretlen provokátor mindent pontosan előkészített a gyujtogatás számára. S ez a Mefisztó nyomtalanul el tudott tűnni és most itt ül az együgyű eszköz, a szánalmas Faust. Mefisztónak azonban nyoma veszett. A hidat Lubbe és a provokáció képviselői, a munkásosztály ellenségeinek ügy-

nőkei között minden valószínűség szerint Hennigsdorfban verték.

Werner birodalmi főügyész itt azt mondta, hogy van der Lubbe kommunista. A továbbiakban kijelentette, hogy, ha Lubbe maga nem is kommunista, de tettét a kommunista párt érdekében és azzal összeköttetésben követte el. Ez hamis állítás. Micsoda van der Lubbe? Kommunista? Semmiesetre sem! Anarchista? — Nem! Deklasszált munkás, lázongó lumpenproletár, szánalmas teremtmény, akivel visszaéltek, akit a munkásosztály ellen kijátszottak. Nem, Lubbe nem kommunista! A világ egyetlen kommunistája sem viselné magát úgy a bíróság előtt, ahogy Lubbe viselkedik. Az igaz anarchisták esztelen dolgokat követnek el, a bíróság előtt állva azonban felelnek tetteikért és megmagyarázzák céljaikat. Ha egy kommunista valami ilyesmit elkövetne, nem hallgatna a bíróság előtt, amikor ártatlanok ülnek a vádlottak padján! Nem, Lubbe nem kommunista és nem is anarchista, ő a fasizmus rútul kihasznált eszköze.

Ehhez az emberhez, a rútul kihasznált eszközhöz, akit a kommunizmus kárára játszottak ki, a birodalmi gyűlés kommunista frakciója elnökének és a bolgár kommunistáknak semmi közük.

Emlékeztetnem kell itt arra, hogy Göring február 28-án reggel közzétett egy közleményt a tűzesetről. Ebben a közleményben az áll, hogy Torgler és Koenen este 10 órakor kiszaladtak a birodalmi gyűlés épületéből. Ezt az egész országban terjesztették. A közleményben az állt, hogy a gyujtogatást kommunisták hajtották végre. Ugyanakkor Lubbe nyomait Henningsdorfban meg sem vizsgálták. Azt az embert, aki van der Lubbéval a hennigsdorfi éjjeli menedékhelyen együtt töltötte az éjszakát, elő sem kerítették.

ELNÖK: Mikor szándékszik befejezni a beszédét?

DIMITROV: Még egy félóráig szeretnék beszélni. Meg kell mondanom a véleményemet erről a kérdésről.

ELNÖK: Nem beszélhet vég nélkül!

DIMITROV: A pör tartamának három hónapja alatt ön, elnök úr, számtalanszor kényszerített hallgatásra s mindannyiszor arról biztosított, hogy majd a pör végén részletesen elmondhatom, amit védelmemre mondani

akarok. A vég most itt van. Ön azonban ígéretei ellenére korlátozni akar abban a jogomban, hogy beszéljek.

A hennigsdorfi kérdés rendkívül fontos. Azt az egyént, aki van der Lubbéval együtt éjszakázott, Waschinszkit, nem találták meg. Abbeli indítványomat, hogy ezt az embert kutassák fel, céltalannak minősítették. Az az állítás, hogy Lubbe Hennigsdorfban kommunistákkal volt együtt, hazugság, melyet itt a nemzetiszocialista tanu, Grawe fodrászmester gyártott. Ha Lubbe Hennigsdorfban kommunistákkal lett volna együtt, azt már régen kivizsgálták volna, elnök úr! Azzal azonban, hogy Waschinszkit felkutassák, senki sem törődik.

Azt a polgári egyént, aki a brandenburgi őrszobára elsőnek jelentette, hogy ég a birodalmi gyűlés épülete, nem keresték meg, kilétét nem állapították meg; ez az ember máig is ismeretlen. A nyomozást hamis irányban vezették. Dr. Albrecht nemzetiszocialista képviselőt, aki a birodalmi gyűlés épületéből közvetlenül a tűz kitörése után távozott nem hallgatták ki. A gyujtogatókat nem ott keresték, ahol azok tényleg voltak, hanem ott, ahol nem voltak. A kommunista párt soraiban keresték őket, ami teljesen hamis volt, s ezzel lehetőséget adtak az igazi gyujtogatóknak arra, hogy eltünjenek. S aztán úgy határoztak: minthogy az igazi gyujtogatókat nem találták meg és nem volt szabad megtalálni, helyükre másokat kell állítani, hogy úgy mondjam, a birodalmi gyűlés épületének ersatzgyujtogatóit.

ELNÖK: Megtiltom, hogy ilyeneket mondjon, Még tíz percet adok.

DIMITROV: Jogom van megtenni indítványaimat az ítéletre vonatkozólag és megalapozni. A birodalmi főügyész beszédében az összes kommunista tanuvallomásokat hitelt nem érdemlőknek minősítette. Én nem helyezkedem hasonló álláspontra. Én nem állíthatom például, hogy az összes nemzetiszocialista tanuk hazudnak. Én hiszem, hogy a nemzetiszocialisták milliói között vannak becsületes emberek is.

ELNÖK: Megtiltom az ilyen rosszindulatú kifogásokat!

DIMITROV: De nem jellemző-e, hogy a vád összes főtanui nemzetiszocialista képviselők, újságírók és a

nemzetiszocializmus hívei? Karwahne nemzetiszocialista képviselő azt mondta, hogy Torglert együtt látta van der Lubbéval a birodalmi gyűlés épületében. Frey nemzetiszocialista képviselő kijelentette, hogy Popovot látta együtt Torglerral a birodalmi gyűlés épületében. Heller nemzetiszocialista pincér azt vallotta, hogy Lubbét Dimitrovval látta együtt. Weberstedt nemzetiszocialista újságíró Tányevet látta együtt Lubbéval. Mi ez? Véletlen? Az itt tanuként kihallgatott dr. Dröscher, akit mint a »Völkischer Beobachter« munkatársát Zimmermannak hívnak *(Elnök közbekiált: Ez nincs bebizonyítva!)*, azt állította, hogy Dimitrov szervezte a szófiai székesegyház elleni merényletet, ami megcáfolást nyert, és állítólag együtt látott engem a birodalmi gyűlés épületében Torglerral. Százszázalékos bizonyossággal kijelentem, hogy Dröscher és Zimmermann egy és ugyanaz a személy.

ELNÖK: Ezt az állítást visszautasítom, ez nincs bebizonyítva.

DIMITROV: Heller rendőrtisztviselő itt egy kommunista verset idézett, egy 1925-ben megjelent könyvből, annak bizonyítására, hogy a kommunisták 1933-ban felgyujtották a birodalmi gyűlés épületét. Én is megengedem magamnak, hogy egy költeményt idézzek, még pedig a legnagyobb német költő, Goethe versét:

Idejében légy okos.
A boldogság mérlegének
Serpenyője ritkán áll meg;
Neked is vagy emelkedned,
Vagy esned kell, meg nem állhatsz,
Harcot nyerned s uralkodnod
Vagy veszítned és szolgálnod,
Szenvedés vagy diadal vár.
Üllő léssz vagy kalapács.

Igen, így van ez: aki nem akar üllő lenni, annak kalapácsnak kell lennie! Ezt az igazságot a német munkásság a maga egészében sem 1918-ban, sem 1923-ban, sem 1932 július 20-án, sem 1933 januárjában nem értette meg. Ebben a szociáldemokrata vezérek, a Welsek, Severingek, Braunok, Leipartok és Graszman-

nok a hibásak. Most azonban a német munkások ezt meg fogják érteni!

Sok szó esett itt a német jogról s én is meg akarom mondani erre vonatkozólag a véleményemet. A bírói határozatokra kétségtelenül mindenkor befolyással vannak az adott helyzet politikai körülményei, valamint az uralkodó politikai irányzatok. Kerrl igazságügyminiszter mértékadó tanu a bíróság számára. Őt idézem.

»A formálisan liberális jog abból az előítéletből indul ki, hogy a jogszolgáltatásnak bálványoznia kell a tárgyilagosságot. Ezzel eljutottunk a nép és az igazságszolgáltatás között fennálló elidegenedés forrásához is s ebben az elidegenedésben végeredményben mindig az igazságszolgáltatas a hibás. Mit jelent a tárgyilagosság egy nép élet-halálharca idején? Ismer-e tárgyilagosságot a harcoló katona, a küzdő hadsereg? A katona és a hadsereg csak egyet ismernek, egy irányvonalat, egy kérdést: hogy mentem meg a szabadságot és becsületet? Hogy mentem meg a nemzetet? Ezért magától értetődik, hogy egy élethalálharcot vívó nép igazságszolgáltatása nem engedheti meg magának a tárgyilagosság imádását. A bírói, ügyészi és ügyvédi intézkedéseket egyetlen irányvonalnak kell vezetnie; mi hasznos a nemzet életére?

Nem irányvonal nélküli tárgyilagosságnak kell uralkodnia, ami szélcsendet s ezzel megcsontosodást s a néptől való elidegenedést jelent, nem, az összességnek és az egyesnek minden cselekedetét, minden intézkedését, a nép életérdekeinek a nemzet érdekeinek kell alárendelni.«

A jog tehát viszonylagos fogalom.

ELNÖK: Ez nem tartozik a tárgyhoz. Most már tegye meg indítványait.

DIMITROV: A birodalmi főügyész úr azt indítványozta, hogy a bolgár vádlottakat bizonyítékok hiányában mentsék fel. Ez azonban engem egyáltalában nem elégít ki. Nem ilyen egyszerű a dolog. Ez nem oszlatná el a gyanút. Nem! A pör folyamán bebizonyítást nyert, hogy nekünk a birodalmi gyűles épületének felgyujtásához semmi közünk s hogy tehát semmiféle gyanúnak itt helye nincs. Bennünket, bolgárokat, valamint Torg-

lert, nem bizonyítékok hiányában kell felmenteni, hanem azért, mert nekünk, mint kommunistáknak, ehhez a kommunistaellenes cselekedethez semmi közünk nincs és nem is lehetett.

Indítványozom a következő határozat meghozatalát:

1. hogy a birodalmi törvényszék elismeri ebben a cselekményben való ártatlanságunkat és a vád alaptalanságát; ez valamennyiünkre vonatkozik — Torglerre, Popovra és Tányevre is;

2. van der Lubbét úgy kell tekinteni, mint a munkásosztály ellenségeinek eszközét, akit rútul kihasználtak;

3. az ellenünk emelt alaptalan vád bűnös kezdeményezői felelősségre vonandók;

4. ezeknek terhére ítéljen meg a bíróság számunkra kártérítést elvesztett időnkért, megrongált egészségünkért és az elviselt szenvedésekért.

ELNÖK: Ezeket az úgynevezett indítványait a bíróság az ítélet meghozatalánál tekintetbe fogja venni.

DIMITROV: Eljön az az idő, mikor ezeket az indítványokat kamatostul keresztül fogják vinni. Ami a birodalmi gyűlési épület felgyujtásának tisztázását és az igazi gyujtogatók megállapítását illeti — ez, természetesen, az eljövendő proletárdiktatura népbíróságának dolga lesz.

A XVII. században Galileo Galilei, a fizika megalapítója, szigorú inkvizíciós törvényszék előtt állt, ahol rá, mint eretnekre, halálos ítélet várt. Ő akkor mély meggyőződéssel és eltökéltséggel kiáltotta:

»És mégis mozog a föld!« S ez a tudományos tétel később az egész emberiség közkincsévé lett.

(Az elnök éles szavakkal félbeszakítja Dimitrovot, feláll, veszi az iratokat és menni készül.)

DIMITROV *(tovább beszél):*

MI, KOMMUNISTÁK, MA NEM KEVÉSBBÉ, MINT AZ ÖREG GALLILEI, MONDHATJUK:

ÉS MÉGIS MOZOG A FÖLD! A TÖRTÉNELEM KEREKE ELŐRE MOZOG — SZOVJET-EURÓPA FELÉ, A SZOVJETKÖZTÁRSASÁGOK VILÁGSZÖVETSÉGE FELÉ!

S EZT A KEREKET, AMELYET A PROLETARIÁTUS FORGAT A KOMMUNISTA INTERNACIONÁLÉ VEZETÉSE ALATT, SEMMIFÉLE IRTÓ RENDSZABÁLLYAL, BÖRTÖNBÜNTETÉSSEL, HALÁLBÜNTETÉSSEL MOZGÁSÁBAN FELTARTÓZTATNI NEM LEHET. EZ A KERÉK FOROG ÉS FOROGNI FOG A KOMMUNIZMUS VÉGSŐ GYŐZELMÉIG!

(A rendőrök megragadják Dimitrovot és erőszakkal leültetik a vádlottak padjára. A bíróság tanácskozásra vonul vissza abban a kérdésben, hogy szabad-e Dimitrovnak tovább beszélnie, majd ismét megjelenik és kihirdeti, hogy Dimitrovtól végleg megvonták a szót.)

Ára fűzve 10.— Ft
kötve 19.— „

490276